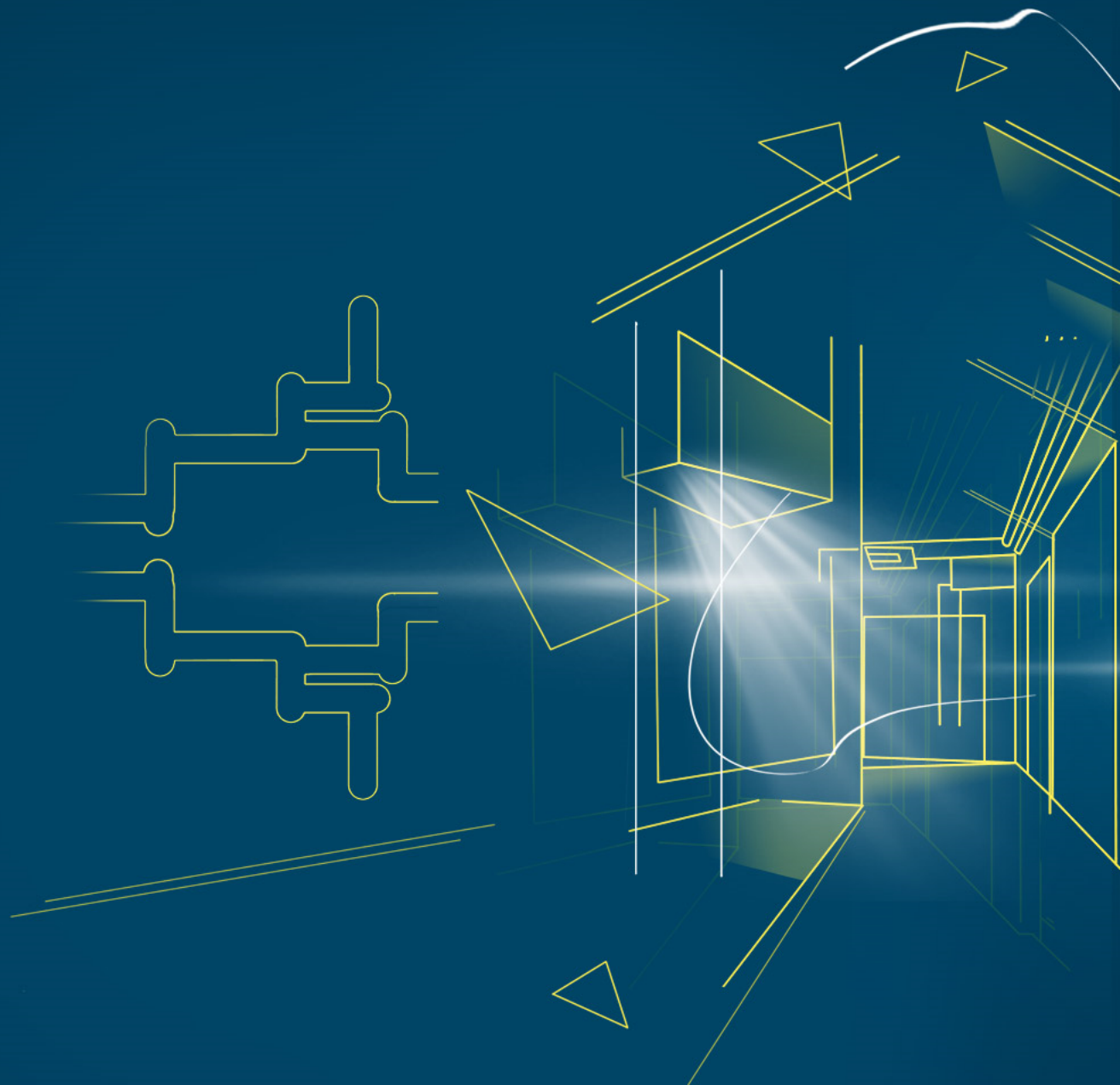

SITOWISE

Kestävän ja viisaan koulumatkaliikkumisen edistäminen Kiteellä

Raportti

12.12.2024

Tiivistelmä ja yhteenveto

Viisaan ja aktiivisen koulumatkaliikkumisen kehittämishankkeen tavoitteena oli päivittää koulujen piha-alueiden liikennejärjestelyitä ja aktiivista koulumatkaliikkumista koskevia kehittämistoimenpiteitä, edistää yleisesti kestävään liikkumiseen liittyvää positiivista asennoitumista viestinnän keinoin sekä tutkia koulumatka-aktiivisuutta erityisesti koulukuljetusoppilaiden osalta. Hankkeessa tarkastelun kohteena olivat kaikki kaupungin peruskoulut oppilaineen ja huoltajineen.

Hankkeen aikaiset haasteet koskivat esim. sopivien tai vapaaehtoisten vastuutahojen löytämistä ja kokoamista alkuperäisen työohjelman mukaisen kävelevän tai pyöräilevän koulubussikokeilun pilotoimiseksi. Hankkeen päättymisen jälkeen organisoituvan viisaan koulumatkaliikkumisen työryhmän toiminnan ja kehitystyön tavoitteena onkin esimerkiksi opetushenkilöstön ja huoltajien aktiivinen osallistaminen myönteisen asenne- ja kulkutapamuutosten edistämiseksi uusia ja innovatiivisia toimintatapoja kehittämällä ja kokeilemalla (jatkotyössä pilotoitavaksi esitettiin esimerkiksi oppilaiden kotiseuturetkikokeiluja). Aktiivinen viestintä sidos- ja kohderyhmien edustajien (huoltajat ja opettajat) sekä työryhmän jäsenten (erityisesti sivistystoimi) välillä on tärkeää tulevaisuuden jatkuvan kehitystyön kannalta.

Hankkeen aikana osallistettiin oppilaita, oppilaiden huoltajia sekä koulukuljetuspalveluiden liikennöitsijöitä myös verkkokyselyin, joilla kerättiin palautetietoa muun muassa kulkutapoihin, koulumatkapituuksiin sekä kuljetusoppilaiden koulureittien ja noutopaikkojen turvallisuuteen liittyen. Vanhempien ja huoltajien mukaan suurimmat turvallisuuspuutteet kuljetusoppilaiden aktiivisesti kuljetuilla matkaosuuksilla liittyvät usein esimerkiksi infran puutteisiin ja tieliikenteen aiheuttamiin vaaratilanteisiin. Kuljettajat puolestaan korostavat sujuvan kuljetustarpeista viestimisen tärkeyttä huoltajien ja oppilaitosten sekä liikennöitsijöiden välillä. Lisäksi hankkeessa selvitettiin mahdollisia muutoksia koulumatkojen kulkutapaosuuksissa vertailemalla koulumatkaliikkumista koskevia kyselytuloksia aiemmilta vuosilta hankkeen yhteydessä laadittujen kyselyiden tuloksiin. Kyselyvastausten perusteella laskettuja kulkutapaosuuksia vertailemalla voidaan johtaa suuntaa-antavaa tietoa siitä, että autokyyditse tai kuljetuksin kouluun kulkevien osuus talviaikaan on jokseenkin korkeampi kuin aiempina vuosina, ja pyöräilyn kulkutapaosuus on vastaavasti hieman laskenut.

Työssä muodostettiin toteutettujen tutkimusten ja kokeiluiden perusteella suosituksia aktiivisen ja kestävä liikkumisen edistämiseksi koulumatkoilla. Keskeisiksi tunnistettuja toimenpiteitä ovat mm. pyöräilyn ja kävelyn infrastruktuurin kehittäminen, kampanjoiden järjestäminen ja oppilaiden osallistaminen suunnitteluun.

Hankkeen aikana muodostettu ohjausryhmä jatkaa hankkeen päätyttyä Kiteellä viisaan koulumatkaliikkumisen edistämisen työryhmänä ja kokoontuu säännöllisesti. Työryhmästä nimetty kontaktihenkilö kokoaa työryhmän ja vastaa jatkossa valtakunnallisen Fiksusti kouluun – verkoston järjestämään toimintaan osallistumisesta.

Ohjausryhmä ja työn toteuttaminen

Työ käynnistyi maaliskuussa 2024 ja valmistui joulukuussa 2024, ja sille on myönnetty Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin liikkumisen ohjauksen valtionavustusta.

Työn toteuttamista on ohjannut ohjausryhmä, johon ovat kuuluneet:

Kari Siponen, Kiteen kaupunki, tekninen toimi
Matias Valoaho, Kiteen kaupunki, sivistystoimi
Mika Niskanen, Kiteen kaupunki, tekninen toimi
Tiia-Riina Lintumäki-Karhapää, Kiteen kaupunki, liikuntatoimi
Satu Hasunen, Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta
Kyösti Havukainen, Arppen koulu
Joonas Saari, Arppen koulu (Hutsin yksikkö)
Satu Pasanen, Traficom

Lisäksi vuorovaikutukseen osallistuivat Fiksusti kouluun -verkostosta Sanna Ojajärvi, Tanja Onatsu ja Katja Arpalo.

Työn toteuttamisesta ovat vastanneet Sitowise Oy:ssä projektipäällikkönä Miro Mujunen, vanhempana asiantuntijana Milla Talja ja erityisasiantuntijana Riku Hämeenniemi. Lisäksi työhön osallistuivat suunnittelijat Ella Uotila, Venla Salomaa ja Reeta Nykänen.

Sisällys

-
1. Johdanto
 2. Aktiivisen ja kestäväen koulumatkaliikkumisen suunnitelma
 3. Oppilas- ja huoltajakyselyiden tulokset
 4. Aikaisemmat kulkutapakyselyt ja tulosten vertailu
 5. Koulukuljetukset ja kuljetusoppilaiden koulumatkat
 6. Koululaisten liikkumisen lisääminen ja kuljetusoppilaiden tarpeiden huomiointi – kirjallisuuskatsaus

Liitteet:

Liite 1. Aktiivisen ja turvallisen koulumatkaliikkumisen suunnitelma

Liite 2. Turvallinen koulutie –esite (ohje toteutukseen)

1. Johdanto

1. Hankkeen lähtökohdat ja tavoitteet

Kiteen kaupungin kouluverkossa toteutettiin vuoden 2024 aikana muutoksia, joilla on vaikutuksia joidenkin koululaisten koulumatkoihin. Kouluverkkoselvityksen valmistumisen myötä ilmeni tarvetta päivittää joitakin koulukuljetuspaikkojen järjestelyjä sekä saattaa loppuun jo aikaisemmin suunniteltuja muutoksia. Toimivien koulupihojen liikennejärjestelyiden lisäksi tämän työn tavoitteena oli edistää kestäviä kulkutapoja suosivaa asenne- ja ilmapiirimuutosta kaupunkitasolla. Hankkeessa huomioitiin myös kaupungin koulukuljetuspalvelut ja kuljetusetuuden piirissä olevat oppilaat tutkimalla, onko keskimääräisessä koulumatka-aktiivisuudessa eroja koulukyytioppilaiden ja muiden oppilaiden välillä. Hankkeessa tarkasteltiin Kiteen kaupungin kaikkia peruskouluja. Oppilaiden lisäksi viestintää kohdennettiin oppilaiden vanhemmille.

Aktiivinen liikkuminen (mm. kävely ja pyöräily) tuottaa lapselle ja nuorelle useita terveys- ja hyvinvointihyötyjä. Kiteen kaupunki toivoo, että vanhemmat kannustaisivat entistä enemmän lapsiaan liikkumaan aktiivisesti koulumatkoilla pyöräiltävillä ja käveltävillä matkoilla. Erityisesti kaupungin keskustassa on laadukas ja kattava jalankulun ja pyöräilyn verkosto. Aktiivisen ja viisaan koulumatkaliikkumisen edistämistyössä voidaankin huomioida juuri asenteisiin vaikuttaminen sekä esimerkiksi liikennekasvatuksen keinot (liikennetaidot ja -säännöt). Saattoliikenteen väheneminen lisää kävellen ja pyörällä koulumatkaansa tekevien turvallisuutta ja matkan viihtyisyyttä.

2. Aktiivisen ja turvallisen koulumatkaliikkumisen suunnitelma

Aktiivisen ja turvallisen koulumatkaliikkumisen suunnitelman laatiminen

Hankkeen aikana Kiteen kaupungille laadittiin aktiivisen ja turvallisen koulumatkaliikkumisen edistämissuunnitelma (liite 1). Lisäksi Kiteen kaupunki liittyi mukaan valtakunnalliseen Fiksusti kouluun – verkostoon, joka mahdollistaa tuen viisaan ja kestävän koulumatkaliikkumisen edistämistyöhön jatkossa.

Työn aikana määritettiin aktiivisen ja kestävän koulumatkaliikkumisen edistämisen suuntaviivat ja kehitystyön strategiset painopistealueet Kiteellä sekä valittiin toteutettavaksi viisaan ja kestävän koulumatkaliikkumisen edistämiseen tähtääviä sekä huoltajien ja oppilaiden aktivointia lisääviä

kehittämistoimenpiteitä. Toimintasuunnitelman toimenpiteet koskevat sekä kaupungin koulujen lähiympäristöjen liikenneolosuhteita että koulujen toimintakulttuuria. Hankkeessa tutkittiin myös keinoja ja mahdollisuuksia lyhentää kuljetusoppilaiden koulukuljetuksen kyydissä viettämää aikaa lisäämällä aktiivisesti liikuttua koulumatka-aikaa, mutta turvallisuusasiat huomioiden tähän ei löydetty soveltuvaa toimenpidettä.

Jatkossa kehitystyöstä vastaa Fiksun koulumatkaliikkumisen työryhmä, johon kuuluvat hankkeessa mukana olleet Kiteen kaupungin edustajat.

Suunnitelman laatimiseen liittyvät kyselyt ja kokeilut ja aikaisemmat suunnitelmat

Työn osana kerättiin tietoa seuraavin tavoin

- Koulun rehtorit tai heidän nimeämänsä henkilöt vastasivat Fiksusti kouluun -ohjelman *käpytellen kouluun* -lomakkeisiin
- Huoltajakysely 1-6-luokkalaisten vanhemmille
- Oppilaskysely yläasteikäisille
- Koulukuljetusoppilaiden huoltajille suunnattu tarkentava kysely
- Koulukuljetusten liikennöitsijöille suunnattu kuljettajakysely

Lisäksi työssä hyödynnettiin vuosina 2020-2021 toteutetun koululaisten saattoliikenteen minimointi Keski-Karjalan alueella hankkeen aineistoja.

Hankkeessa kokeiltiin kävelevän ja pyöräilevän koulubussin järjestämisen pilotointia. Kokeilun järjestämisen mahdollisuuksia ja toteuttamistapaa selvitettiin kaupungin ja paikallisen yhdistystoiminnan kanssa mm. viestinnän ja tiedottamisen keinoin. Hankkeen edetessä todettiin, että koulubussikokeilun pilotoinnista luovutaan toteuttamiseen vaadittavien vapaahoitojen (vanhemmat ja huoltajat, yhdistykset) puutteen takia. Koulubussikokeilua korvaavana kokeiluna ehdotetaan osana jatkokehitystyötä toteutettavaksi kotiseuturetkiä/ohjattuja havainnointiretkiä. Havainnointiretkillä on tarkoitus pyöräillä koulureittejä, jolloin koulupäivän aikaisen liikunnan ohella mahdollistetaan liikennekasvatus ja liikenneturvallisuusopetus sekä liikenneturvallisuuspuutteiden kartoittaminen. Malli on vietävissä useamman oppiaineen sisältöihin, mutta vaatii keskusteluttamista opetushenkilökunnan kanssa. Lisäksi työn osana laadittiin malli turvallisten kouluteiden merkitsemiseen.

Tarkasteltavat koulut ja lähtötietojen kokoaminen kouluista

Kiteen kaupungissa on kolme koulua, joista kaikki olivat mukana tarkastelussa

1. Arppen koulu 600 oppilasta, henkilökuntaan kuuluu 90 henkilöä (Hutsin koulurakennus osana)
2. Kesälahden koulu 83 oppilasta, henkilökuntaan kuuluu 13 henkilöä
3. Puhoksen koulu 57 oppilasta, henkilökuntaan kuuluu 8 henkilöä

Aktiivisen koulumatkaliikkumisen vahvuuksia ja kehittämiskohteita nykytilanteessa kartoitettiin Fiksusti kouluun -ohjelman *Käpytellen* -lomakkeiden avulla. Lomakkeessa on kysymyksiä seuraavista osa-alueista: strateginen johtaminen, pyöräily- ja liikenneopetus sekä oppilaiden osallisuus, viestintä tapahtumat ja kampanjat, piha-alueen turvallisuus ja sujuvuus, pyöräpysäköintijärjestelyt ja seuranta.

Seuraavilla kalvoilla on esitelty lomakkeeseen saatujen vastausten perusteella eri osa-alueiden vahvuuksia ja kehittämiskohteita.

Strateginen johtaminen

Vahvuudet

- + koulumatkaliikkumista käsitellään liikenneturvallisuustyöryhmässä
- + useana vuonna toteutettu kestävää liikkumista edistäviä hankkeita
- + Puhoksen ja Kesälahden kouluissa koulumatkaliikkumista käsitellään oppilashuoltoryhmissä

Mahdollisia kehittämiskohteita

- Arppen koulussa koulumatkaliikkumista käsitellään oppilashuoltoryhmissä vain vähän/osittain
- Koulumatkaliikkumisen aihekokonaisuuden sisällyttäminen opetussuunnitelmaan?

Pyöräily- ja liikenneopetus sekä oppilaiden osallisuus

- Liikenneopetus on sisällytetty opetukseen ja taitoja harjoitellaan melko säännöllisesti liikenteessä liikkuen
- Mahdollinen kehittämiskohde: Puhoksen koululta puuttuu yhteiskäyttö-/koulupyörät, joita oppilaat, joilla ei ole omaa pyörää tai jotka kulkevat kouluun kauempaa, voisivat lainata retkipäivinä
- Mahdollinen kehittämiskohde: Oppilaiden osallistumista kävelyyn ja pyöräilyn kannustavien toimenpiteiden suunnitteluun:

<https://fiksustikouluun.fi/materiaalit/oppilaiden-osallisuus-fiksujen-koulumatkojen-edistamisessa/>

Viestintä, tapahtumat ja kampanjat

Vahvuudet

- + Toimintaa ohjaa kestävän liikkumisen edistämisen vuosisuunnitelma
- + Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatka aktiivisesti
- + Retki- ja tutustumismatkoja toteutetaan kävellen ja pyöräillen

Mahdollisia kehittämiskohteita

- Koulu viestii huoltajille aktiivisista ja kestävästä kulkutavoista (Puhoksen koulussa toteutuu suurelta osin, muissa ei lainkaan)
- Yhteistyö huoltajien kanssa.

Koulupihojen liikenteen turvallisuus ja sujuvuus sekä pyöräpysäköintijärjestelyt

Koulujen piha-alueiden turvallisuutta ja pyöräpysäköintimahdollisuuksia tarkasteltiin edellisten hankkeiden suunnitelmia hyödyntäen sekä huomioiden koulujen rehtorien tai tämän osoittaman henkilön Fiksusti kouluun -ohjelman *Käpytellen* -lomakkeeseen kirjoittamia arvioita. Piha-alueiden turvallisuuden ja liikenteen sujuvuuden kehittämiseen liittyen laadittiin toimipistekohtaiset kehittämissuunnitelmat. Tarkastelun keskiössä oli liikenneympäristön turvallisuuden ja toimivuuden arvioiminen koulukuljetusten sekä huoltajien saattoliikenteen näkökulmasta. Myös kouluja ympäröivät jalankulun ja pyöräliikenteen yhteydet (saapuminen koululle, yhteydet saattoalueilta sisäänkäynneille) sekä näiden kehittämistarpeet tarkasteltiin.

Pyöräpysäköinnin osalta todettiin, että katettu ja runkolukitteinen pysäköintimahdollisuus lisää pyöräilyn houkuttelevuutta myös talvella.

- Arppen koulussa on katettuja ja runkolukittuja pyörätelineitä, mutta telineiden sijoittelu ei ole tällä hetkellä kaikilta osin toimiva
- Kesälahden koulussa pyöräpysäköinti vaatii kehittämistä
- Puhoksen koulussa pyörätelineitä on riittävästi, mutta laatua olisi hyvä parantaa.

Arppen koulu

Oppilasmäärä: noin 600 oppilasta. Toimintaa kolmessa talossa: Arppen, Rantalan ja Hutsin taloissa.

Arppen talo

Nykyiset saatto- ja kuljetusliikenteen järjestelyt:

- Koulun saattoliikenne: saattavat ajoneuvot kiertävät Koulutieltä pysäköintialueelle ja merkityille saattopaikoille
- Koulukuljetuksen nouto- ja jättöpaikka Opintien pysäkeillä
- Päiväkodin saattoliikennettä kirjastorakennuksen edessä pysäköintialueella

Jatkotoimenpiteet:

- Pyöräpysäköintitarpeiden kartoittaminen eri toimipisteissä ja paikkojen lisääminen tarpeen mukaan
- Pidemmällä aikavälillä Opintielle puuttuvan yhdistetyn pyörätien ja jalkakäytävän rakentaminen
- Seurataan olisi koulun pysäköintialueelle tarpeen lisätä hidasteita ajonopeuksien ja turhan kiihdyttelyn hillitsemiseksi.
- Laaditaan Opintien puuttuvan jk/pp-osuuden tarveselvitys.
 - Opintien uusi rakennussuunnitelma ylittää Lepolantien liittymään.

— Yhdistetty pyörätie ja jalkakäytävä

■ Koulurakennus

Arppen koulun Hutsin toimipiste

Nykyiset saatto- ja kuljetusliikenteen järjestelyt:

- Nykyinen koulukuljetusten pysäkki uimahallin pysäköintialueella.
 - Linja-autot kääntyvät jäähallin edessä, ajavat takaisin uimahallin edustalle Urheilutien varteen.
- Huoltajien saattoliikenne suuntautuu Hutsintielle, jossa saattoliikenteelle ei ole kääntöpaikkaa tai muuten riittävää tilaa järjestää sitä turvallisesti

-> Haasteena, että nykyisessä tilanteessa saattoliikenne vaarantaa kävelleen ja pyöräillen kouluun saapuvien turvallisuutta.

Jatkotoimenpiteet:

- Ohjataan saattavat ajoneuvot Urheilutietä jäähallille, josta saatettavien siirtyminen rakennuksen päädyn kohdalta koulurakennukseen -> rakennetaan katettu porrasyhteys ja rajataan portaiden alaosaan valaistu ja reunakiveyksin erotettu alue saattoliikenteelle.
- Urheilutien levennys- tai tasoittamistarve tarkistetaan liikuntapaikkasuunnitelman (Hutsin urheilukeskuksen yleissuunnitelma) tai väylien peruskorjausohjelman mukaisia muutoksia toteutettaessa.

Kesälahden koulu

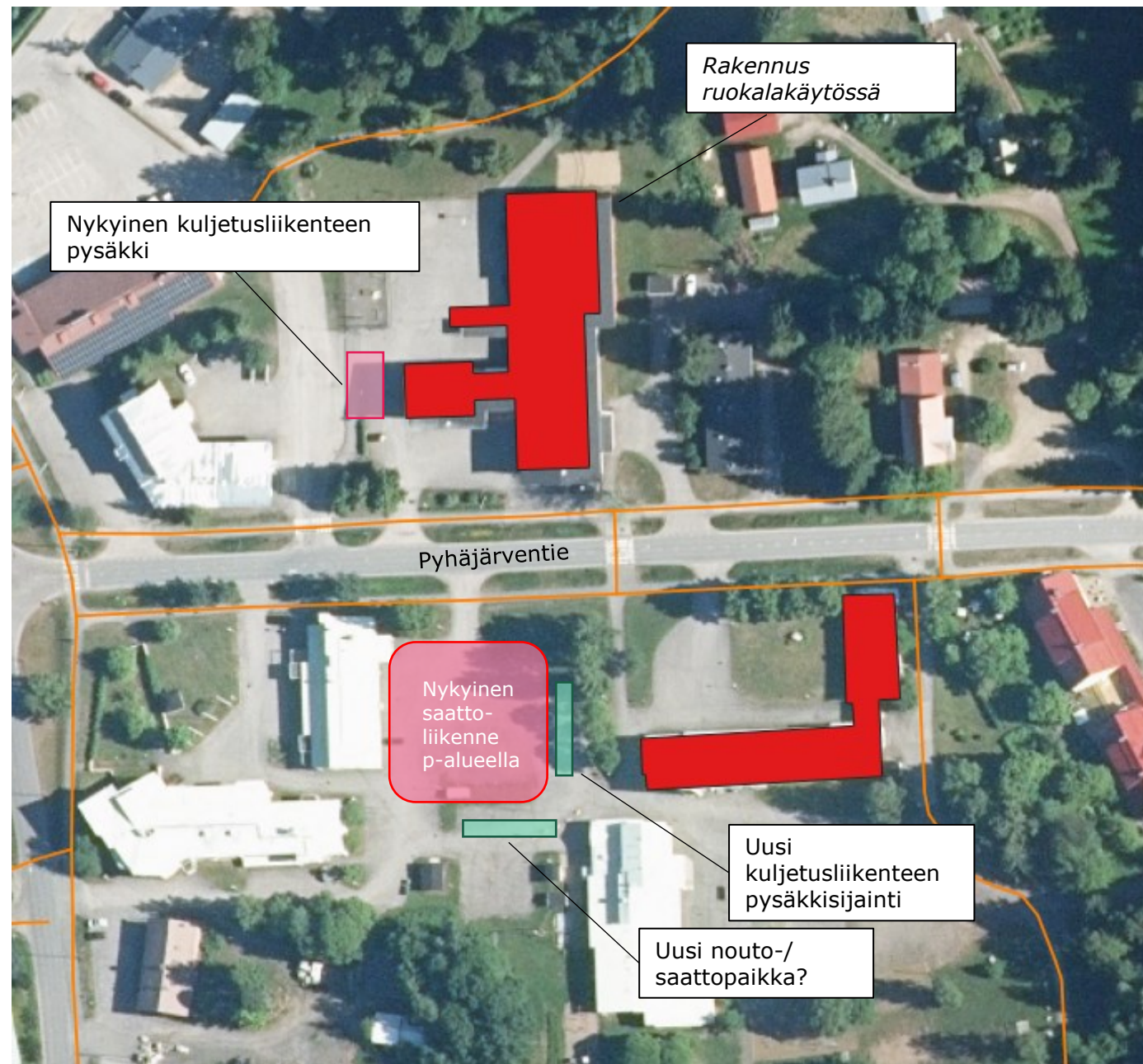
Oppilasmäärä: 83 oppilasta

Nykyiset toimintojen sijainnit:

- Pyhjärventien pohjoispuolella olevaa rakennusta käytetään vain ruokalana. Opetus tapahtuu Pyhjärventien eteläpuolella olevassa rakennuksessa.
- Koulukuljetusliikenteen pysäkkisijainti pohjoisrakennuksen (Pyhjärventie 3) länsipäädyssä.
- Huoltajien saattoliikenne järjestetty koulun pysäköintialueella.
- **Haasteena, että nykyinen koulukuljetuksen sijainti vaatii koulun henkilökunnan resursseja, sillä pienet oppilaat pitää saattaa nykyiselle pysäkille Pyhjärventien yli.**

Jatkotoimenpiteet:

- Uusi koulukuljetusten pysäkkisijainti ja saattoliikennepaikka osoitetaan pysäköintialueen reunaan merkein. Pyhjärventien ylitys- ja oppilaiden saattamistarve pysäkille poistuu.
- Kaupunki selvittää uuden sijainnin tilantarpeen ja tarkemmat ajoneuvoliikenteen järjestelyt (ajoneuvojen vaatima kääntötila yms.) sekä mahdollisuudet siirtää nykyisiä toimintoja (mm. sähkötolppapaikat). Vanhempien saattoliikennepaikka järjestetään erilleen koulukuljetusten pysäkestä.
- Pyöräpysäköintipaikkojen lisääminen.

— Yhdistetty pyörätie ja jalkakäytävä

 Koulurakennus

SITOWISE

Puhoksen koulu

Oppilasmäärä: 57 oppilasta

Nykyiset saatto- ja kuljetusliikenteen järjestelyt:

- Kuljetusliikenteen pysäkki ja huoltajien saattoliikennepaikka Kartanontien varressa eri puolilla tietä

Jatkotoimenpiteet :

- Saattoliikennepaikan merkintä liikennemerkein ja tarvittaessa leventäminen
- Pyöräpysäköinnin kehittäminen
- Pidemmän aikavälin toimenpiteenä Kartanontien leventäminen, jolla parannetaan tien liikenneturvallisuutta (varataan ja rajataan jalankululle ja pyöräilylle riittävä tila, selvitetään tieosuuskunnan kanssa).

— Yhdistetty pyörätie ja jalkakäytävä

■ Koulurakennus

SITOWISE

3. Oppilas- ja huoltajakyselyiden tulokset

Fiksusti kouluun –oppilas- ja huoltajakyselyn tulokset

Fiksusti kouluun –kyselyt jakautuvat kahteen erilaiseen ja erikohderyhmille toteutettuun kyselyyn: oppilas- ja huoltajakyselyyn. Oppilaskysely oli suunnattu ainoastaan yläasteikäisille eli 13–15-vuotiaille. Kiteellä on yläaste ainoastaan Arppen koulussa. Huoltajakysely oli suunnattu ala-asteikäisten huoltajille.

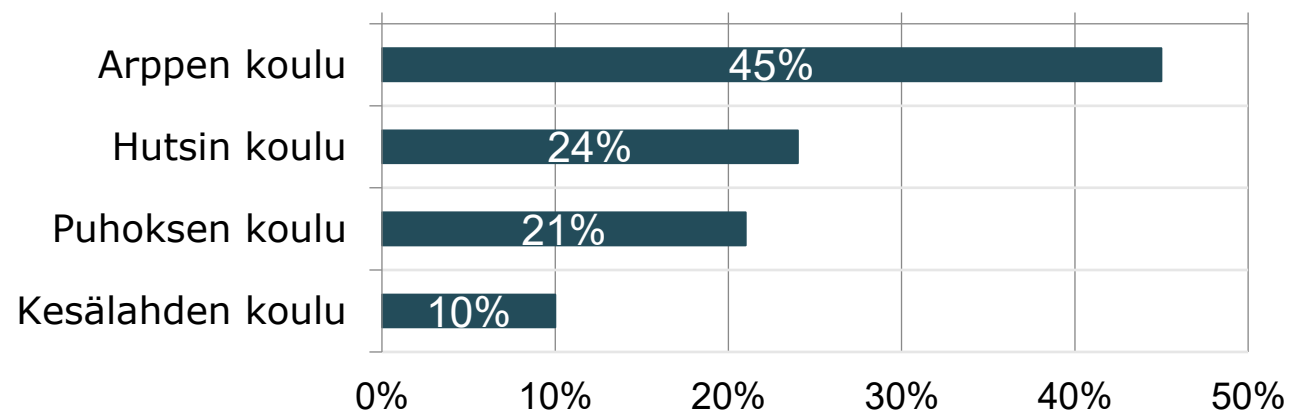
Oppilaskyselyyn vastasi yhteensä 139 oppilasta, jotka kaikki Arppen koulun ylä-asteella.

Huoltajakyselyyn vastasi 67 opiskelijan huoltajat neljästä eri koulusta:

- Arppe (44,8 % vastaajista)
- Hutsi (23,9 % vastaajista)
- Puhos (20,9% vastaajista) ja
- Kesälahti (10,4 % vastaajista).

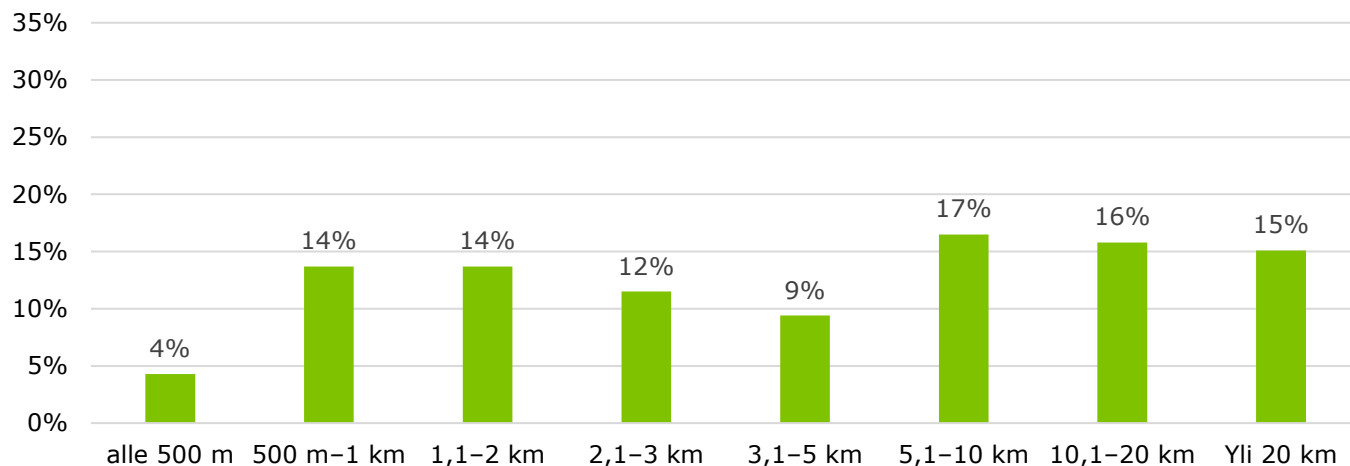
Yhteensä Kiteen peruskouluissa opiskelee noin 740 oppilasta. Oppilas- ja huoltajakyselyihin saadut vastaukset edustavat noin 28 % oppilaista.

Oppilaiden koulu (Fiksusti kouluun –huoltajakysely 2024)

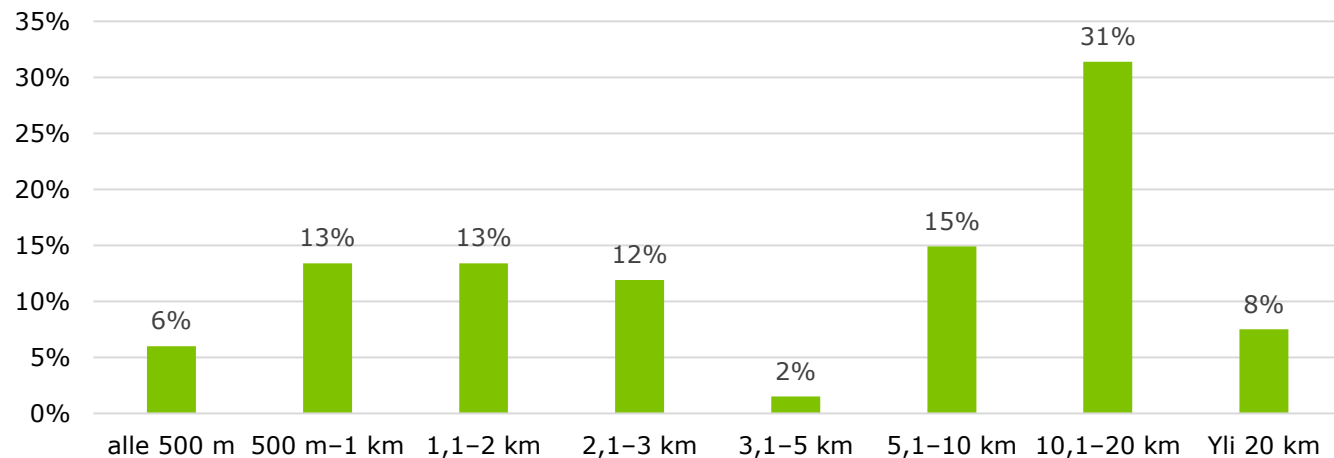

Koulumatkan pituus -Fiksusti kouluun –oppilas- ja huoltajakyselyn tulokset

Oppilaskysely 2024: koulumatkan pituus.

Huoltajakysely 2024: Koulumatkan pituus.

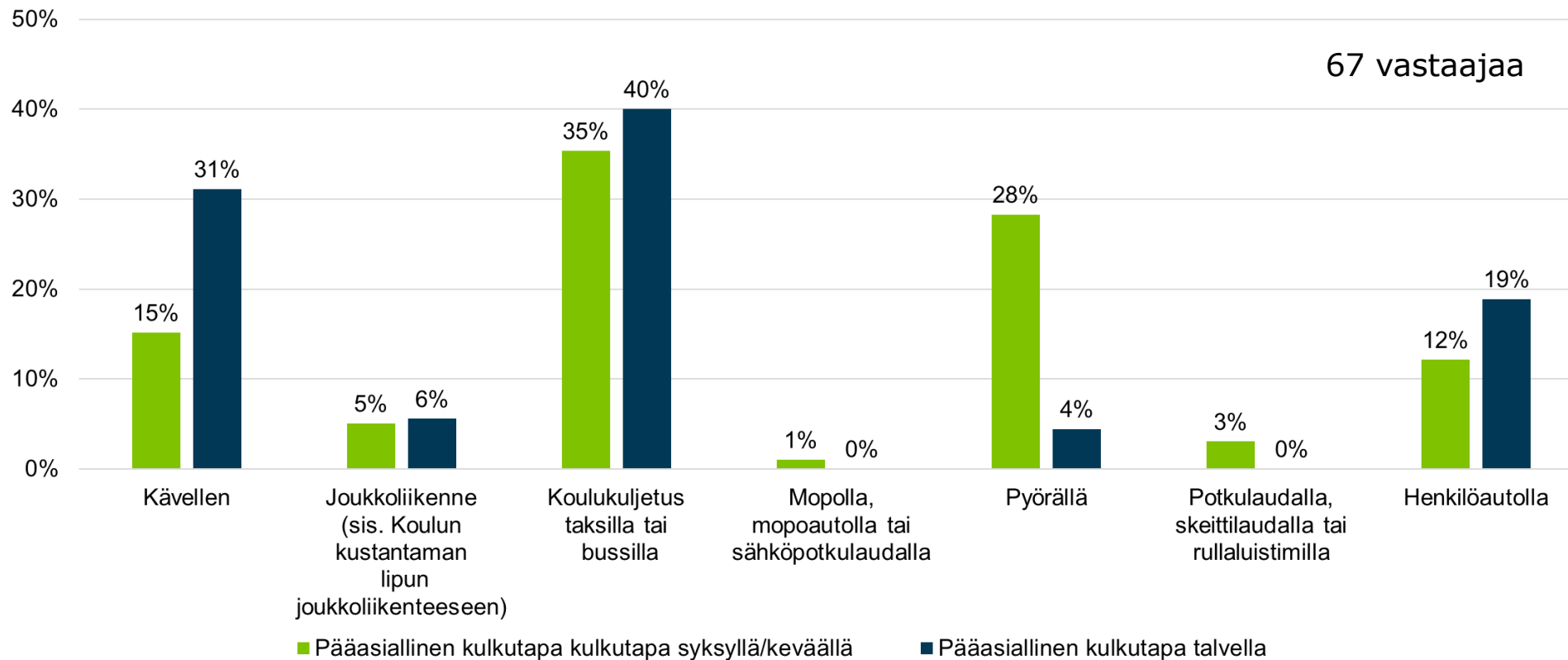
Yläasteikäisten oppilaskyselyyn vastanneiden oppilaiden koulumatkojen pituudet jakautuvat melko tasaisesti eri kilometrimäärille.

Ala-aste ikäisten huoltajakyselyyn vastanneiden lapsista kolmasosa asuu 10-20 kilometrin päässä koulusta.

Aktiivisen liikkumisen näkökulmasta erityisesti alle kolmen kilometrin matkat tarjoavat erinomaisen mahdollisuuden kulkea kävellen, pyörällä tai muulla aktiivisella liikkumistavalla. Pyöräliikenteessä viiden kilometrin matka nähdään kohtuullisena arjen matkana.

Oppilaskyselyyn vastanneiden oppilaiden koulumatkoista 43 % on alle kolmen kilometrin pituisia, ja 53 %:lla matka on alle viisi kilometriä. Vastaavasti huoltajakyselyn mukaan 45 % oppilaiden koulumatkoista on alle kolmen kilometrin ja 46 % alle viiden kilometrin pituisia.

Ala-asteikäisten kulkutapaosuudet Kiteellä 2024, Fiksusti kouluun - huoltajakysely

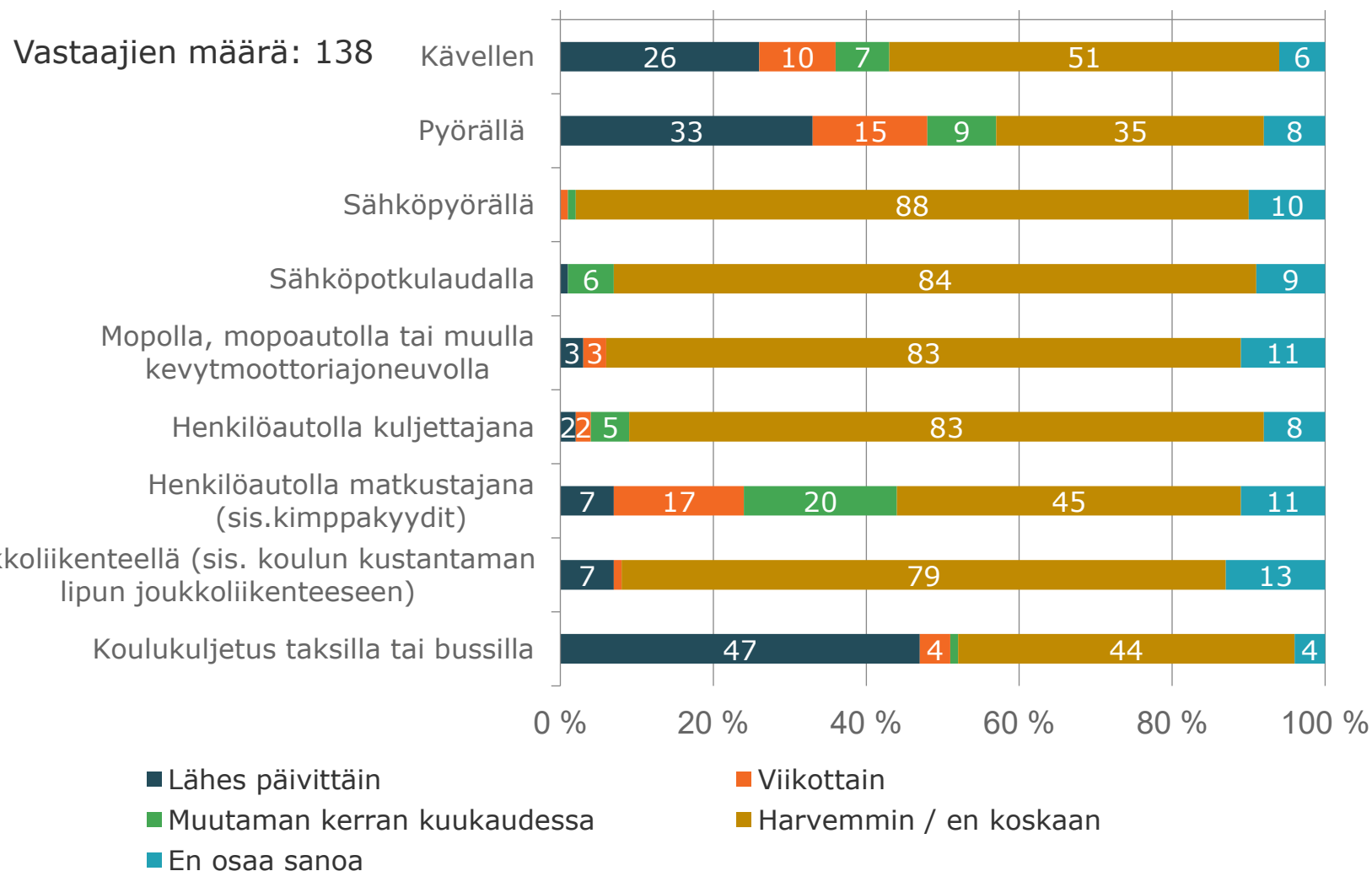

Vastanneiden oppilaiden huoltajien mukaan suurin osa oppilaista kulkee keväällä ja syksyllä useimmiten koulukuljetustaksilla tai bussilla (35 %) ja pyörällä (28 %). Kävelyn osuus oli 15 %.

Talvella kävelyn osuus kaksinkertaistui syksyn tai kevään kulkutapoihin verrattuna ja pyöräilyn osuus laski vain murto-osaan.

Yläasteikäisten kulkutapaosuudet Kiteellä 2024 kevät/syksy, Fiksusti kouluun - oppilaskysely

Kuinka usein kuljet seuraavilla kulkutavoilla syksyllä/keväällä eli sulan maan aikaan?

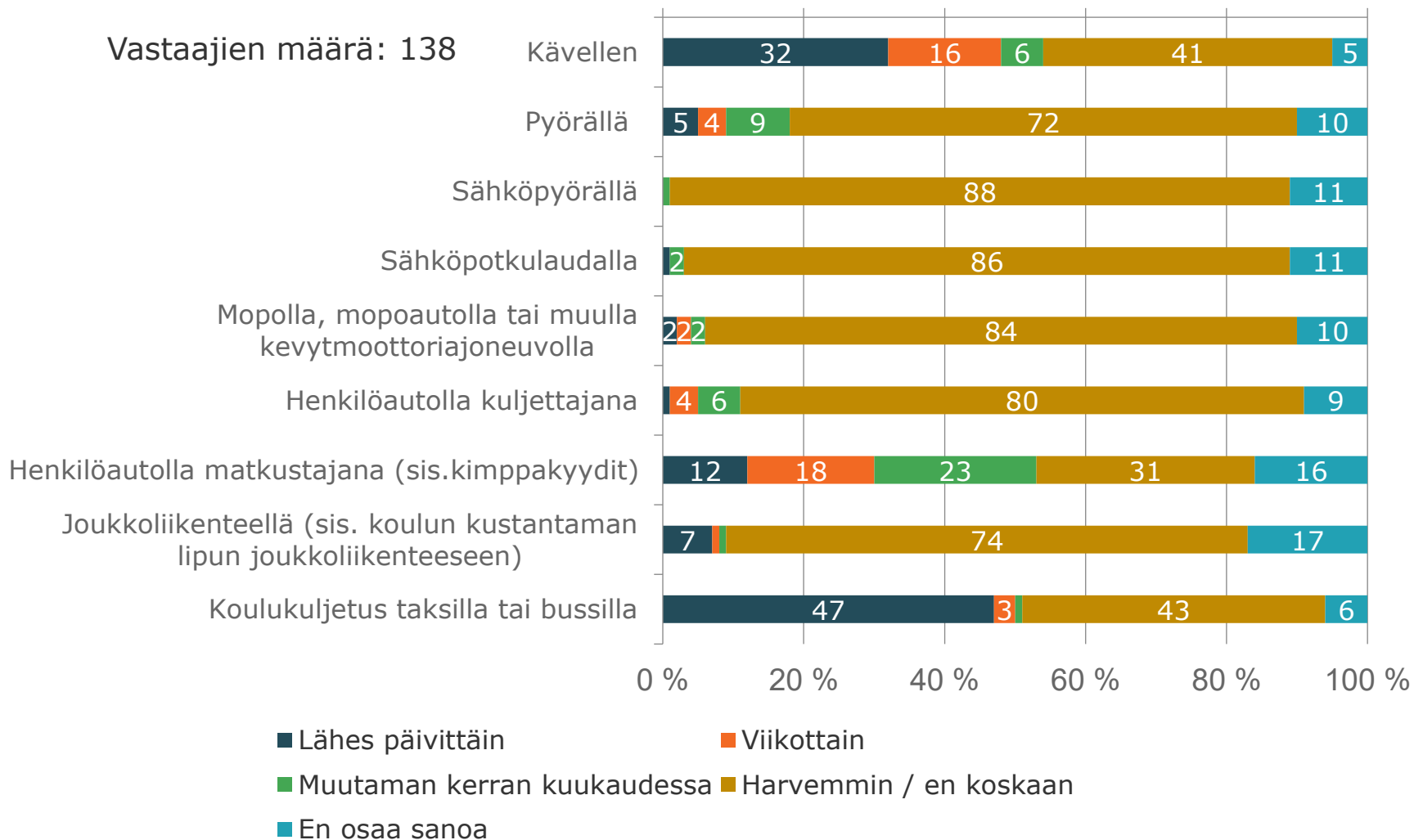

Syksyllä/keväällä vastaajista lähes päivittäin

- 47 % kulkee koulukuljetuksin ja 7 % joukkoliikenteellä
- 26 % kävelen
- 32 % pyöräillen
- 7 % henkilöauton kyydillä
- 3 % mopolla, mopoautolla tai muulla kevytmoottoriajoneuvolla
- 2 % henkilöauton kuljettajana

Yläasteikäisten kulkutapaosuudet Kiteellä 2024 talvi, Fiksusti kouluun - oppilaskysely

Vastaajien määrä: 138

Talvella pyöräillen päivittäin tai lähes päivittäin kouluun tulevien määrä vähenee selvästi. Kävelen ja henkilöautolla matkustajana kulkeminen puolestaan lisääntyy.

Joukkoliikenteellä kulkevien (11 hlö) matka joukkoliikenteen pysäkille vaihteli alle 50 metristä yli kilometriin.

Yläasteikäisten motiivit kävelyyn, pyöräilyyn, mopoiluun ja henkilöauton kyydillä kulkemiseen - Fiksusti kouluun -kysely

Ylä-asteikäisten motiiveja kävelyyn ja pyöräilyyn (oppilaskysely)

Yläasteikäisten vastausten mukaan yleisimmät ilmoitetut motiivit kävelyn ja pyöräilyn valintaan kulkutapana olivat sopivan pituinen koulumatka, kulkutapojen mahdollistama arkiliikunta sekä turvalliset ja sujuvat reittimahollisuudet. Pyöräilyn osalta korostui myös kulkumuodon tarjoama nopea vaihtoehto siirtymisille.

Vastaajat kertoivat myös pyöräilevänsä, koska pitävät pyöräilystä ja kävelevänsä koska pitävät kävelystä. Vastaajista 10 ilmoitti kulkevänsä myös sähköpotkulaudalla. Yleisin motiivi sähköpotkulaudan käyttöön oli, että sähköpotkulauta on nopea vaihtoehto siirtymiseen. Kaksi vastaajaa ilmoitti käyttävänsä sähköpyörää.

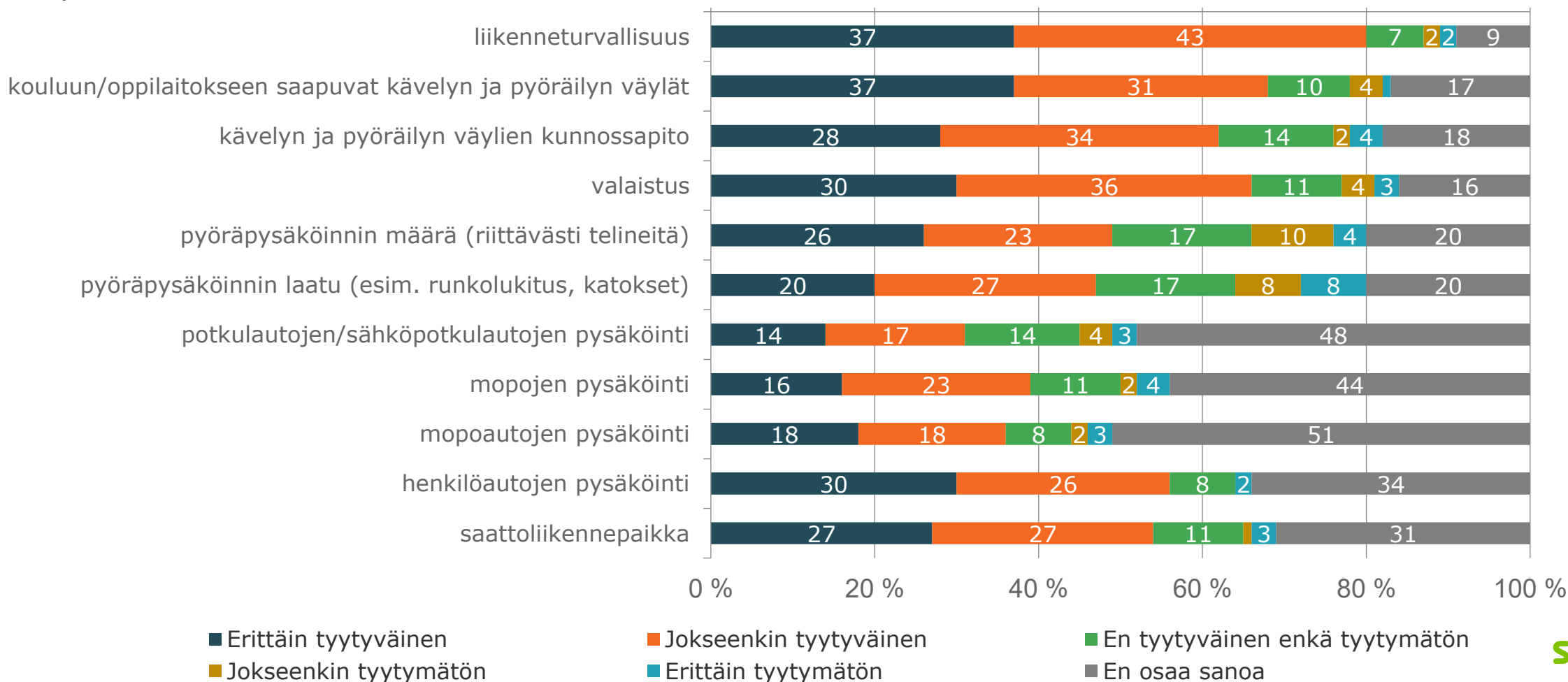
Ylä-asteikäisten motiiveja mopolla ja henkilöauton kyydillä kulkemiseen (oppilaskysely)

Mopolla kulkevat vastaajat (10 vastaajaa) kertoivat yleisimmin mopoilevansa, koska pitävät mopoilusta/mopoautoilusta. Tyypillisiksi motiiveiksi merkittiin myös se, että matka olisi liian pitkä kulkea kävellen tai pyöräillen ja mopo on edullinen liikkumisvaihtoehto. Mopolla kulkevista 40 % ilmoitti, ettei heillä ole vaihtoehtoja mopolla kulkemiselle.

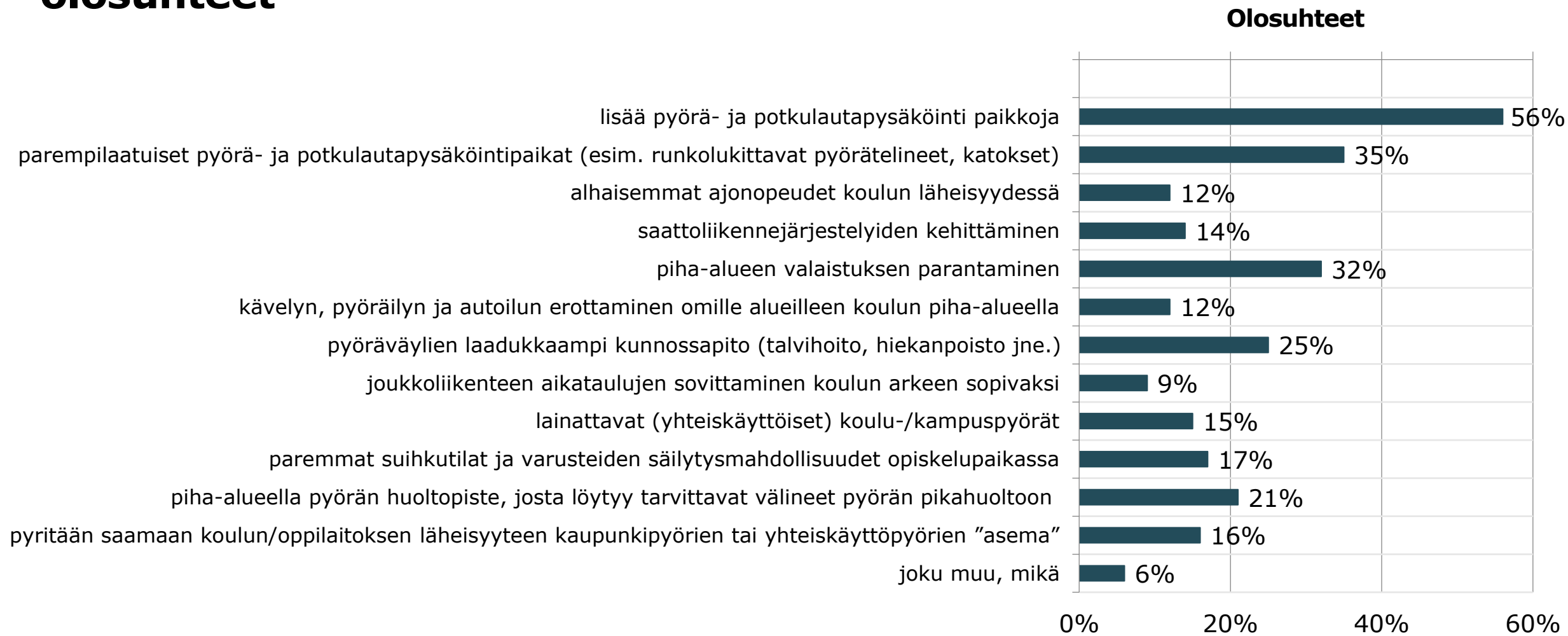
Henkilöauton kyydillä vastaajat ilmoittivat kulkevänsä useimmiten sääolosuhteiden takia (43 %). Monet ilmoittivat syyksi myös sen, että matka olisi liian pitkä kulkea kävellen tai pyöräillen (32 %), henkilöauto on nopea vaihtoehto siirtymiseen (34 %) tai mahdollisuuden matkustaa ystävien tai perheenjäsenten kyydissä matkalla kouluun/töihin (29 %).

Yläasteikäisten tyytyväisyys liikkumisen olosuhteisiin koulun läheisyydessä

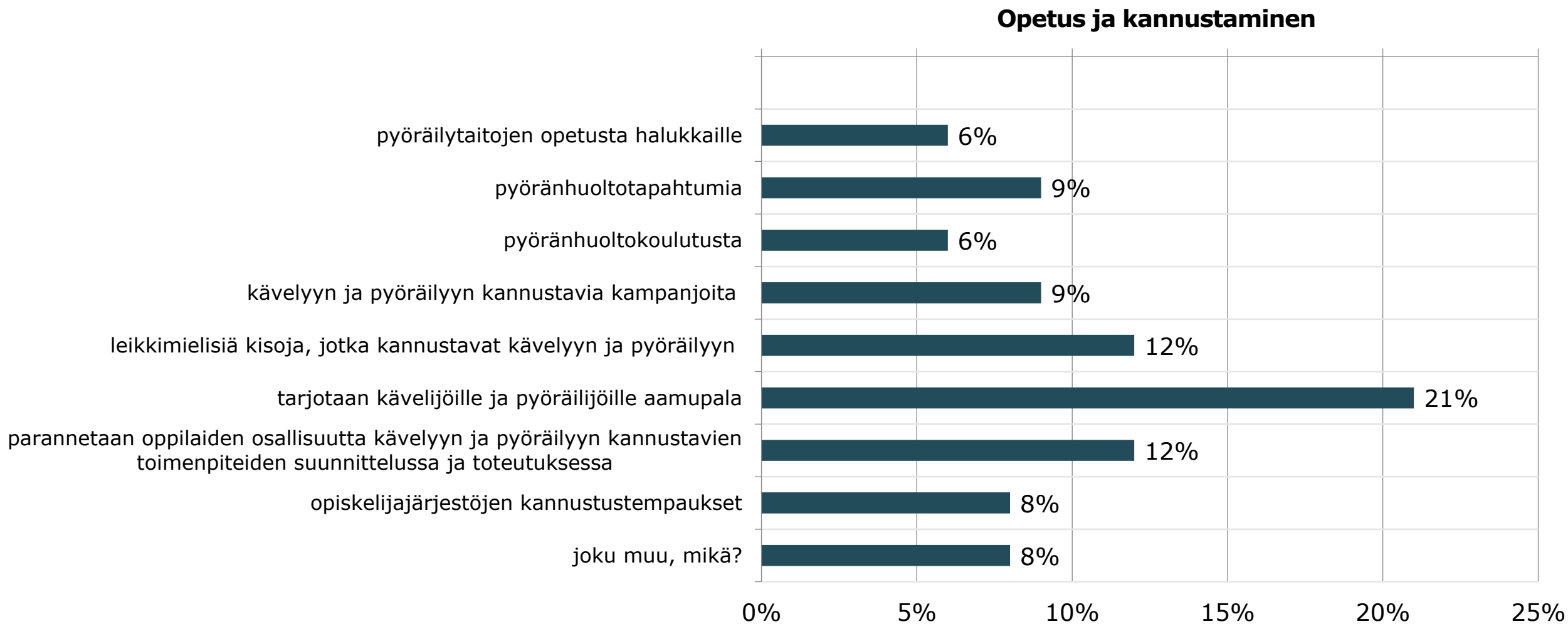
Yläkouluikäiset olivat pääosin tyytyväisiä liikkumisen olosuhteisiin koulun läheisyydessä. Pyöräpysäköintiin 15-20 % vastaajista ilmoitti olevansa tyytymätön. Lisäksi avoimissa palautteissa nousi esiin tarve talvikunnossapidon laadun parantamiselle.

Yläasteikäisten toiveet kestävien kulkutapojen lisäämiseksi - olosuhteet

Yläasteikäisten toiveet kestävien kulutusapojen lisäämiseksi – opetus ja kannustaminen

Ala-asteikäisten motiivit kävelyyn, pyöräilyyn, mopoiluun ja henkilöauton kyydillä kulkemiseen - Fiksusti kouluun -kysely

Ala-aste ikäisten motiivit kävelyyn ja pyöräilyyn (huoltajakysely)

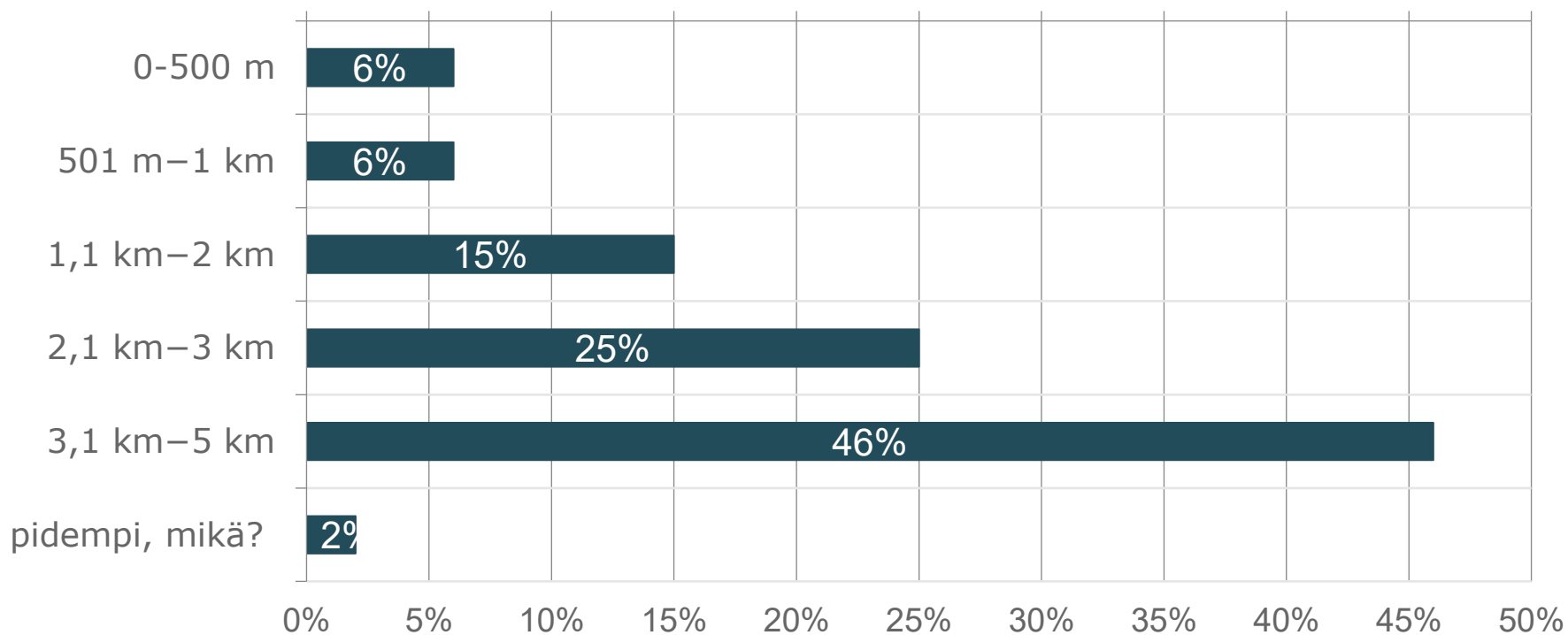
Vanhempien mukaan yleisimmät motiivit kävelyyn ja pyöräilyyn olivat sopivan pituinen koulumatka, turvallinen ja sujuva reitti ja lapsen matkalla saama liikunta. Pyöräilyn osalta vastauksissa nousi esiin myös pyöräily nopeana ja helppona vaihtoehtona siirtymiseen.

Ala-aste ikäisten motiivit autolla kulkemiseen (huoltajakysely)

Vanhempien mukaan yleisimmät syyt siihen, että lapsi/nuori kulkee autolla kouluun olivat liian pitkä matka, huono sää ja koulumatkan sijainti huoltajan työmatkan varrella.

Huoltajakyselyssä vastaajien mielestä pisin matka, jonka oma lapsi voisi kävellä kouluun

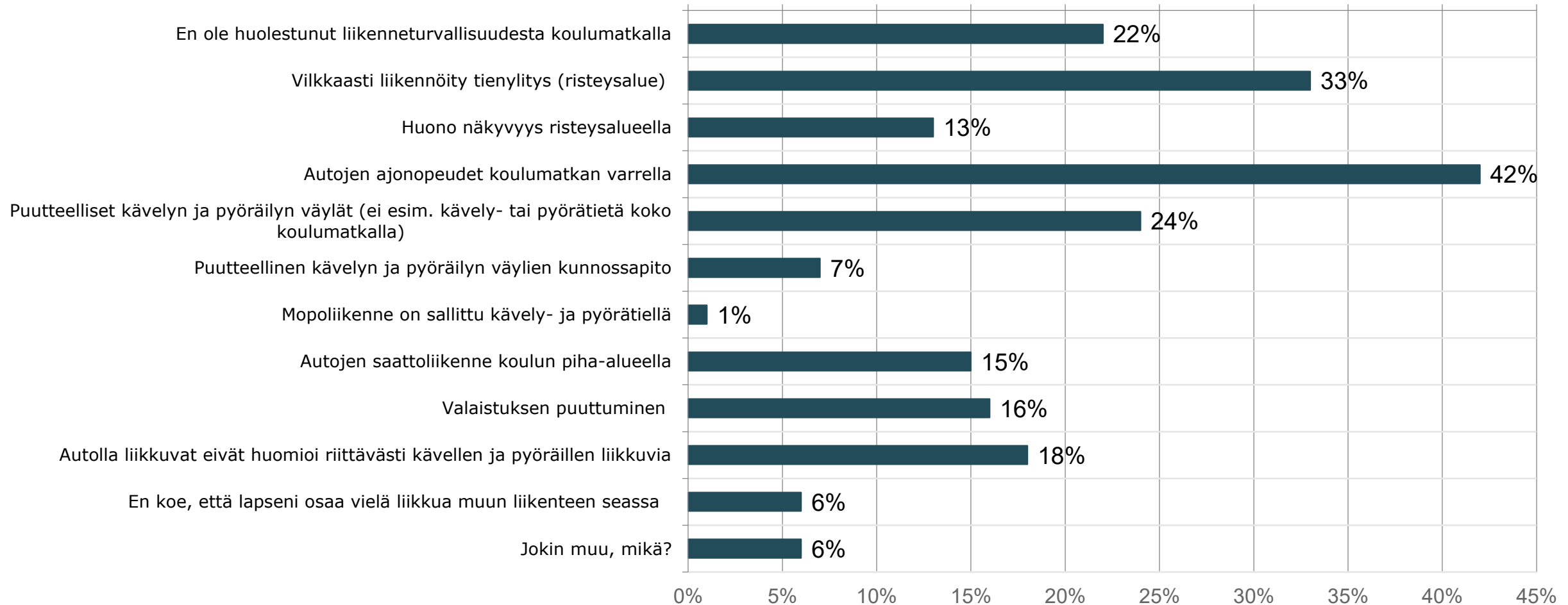
Lähes puolet vastaajista on sitä mieltä, että oma lapsi voisi kävellä yli kolme kilometriä kouluun, jos reitti on turvallinen.

Vastaajien määrä: 67

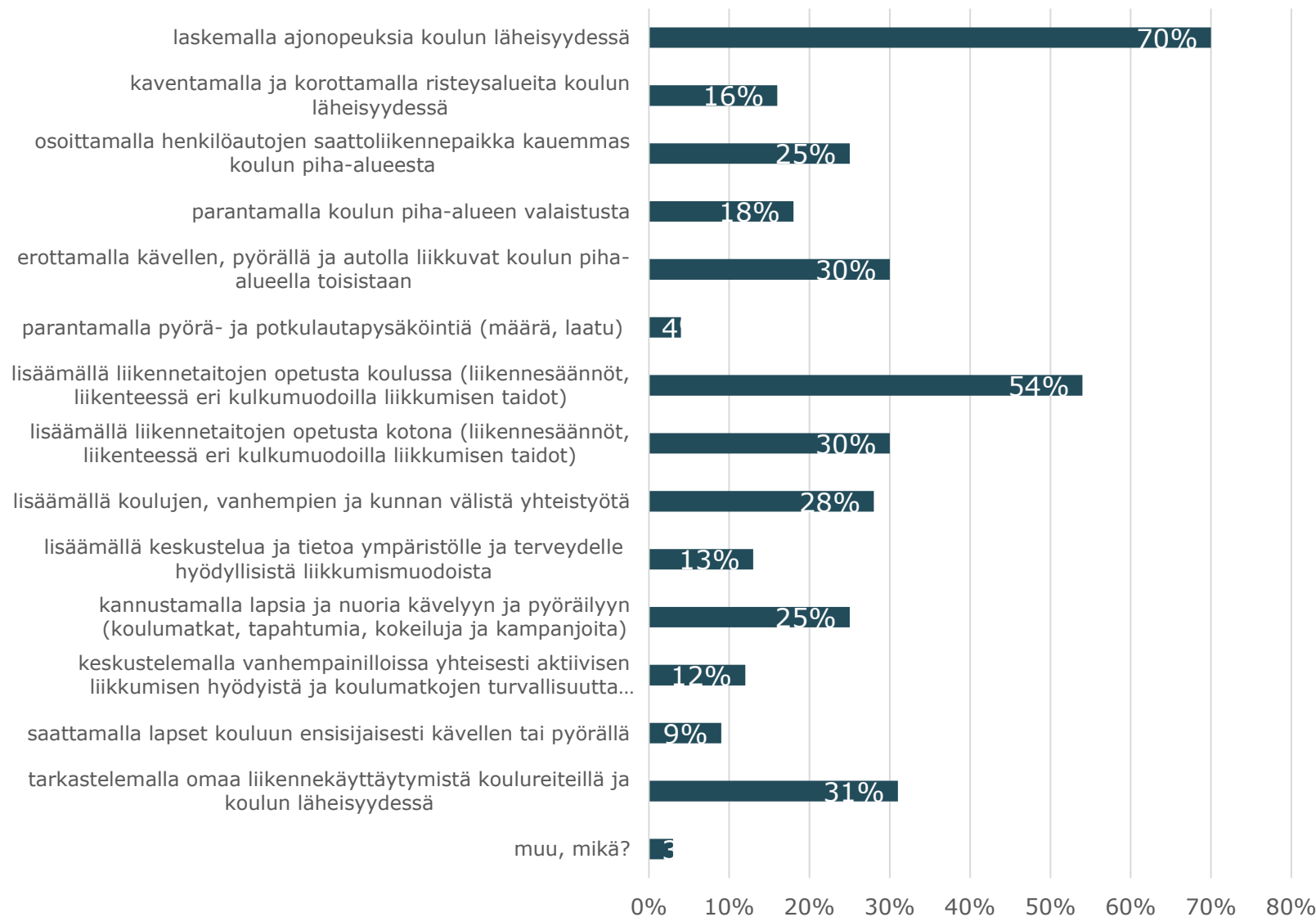
Huoltajia huolestuttavat liikenneturvallisuusasiat

Eniten vanhempia huolestuttivat autojen ajonopeudet koulumatkan varrella ja vilkkaasti liikennöityjen teiden ylitykset.

Vastaajien määrä: 67

Huoltajien näkemykset koulumatkojen turvallisuutta lisäävistä toimista

**Koulun piha-alue ja koulua ympäröivät
tiet / koulu ja huoltajat**

Huoltajien näkemyksen mukaan lasten ja nuorten aktiivisesti kuljettujen koulumatkojen turvallisuuteen ja sujuvuuteen voitaisiin parhaiten vaikuttaa laskemalla ajonopeuksia koulun läheisyydessä ja lisäämällä liikennetaitojen opetusta koulussa.

4. Aikaisemmat kulkutapakyselyt ja tulosten vertailu

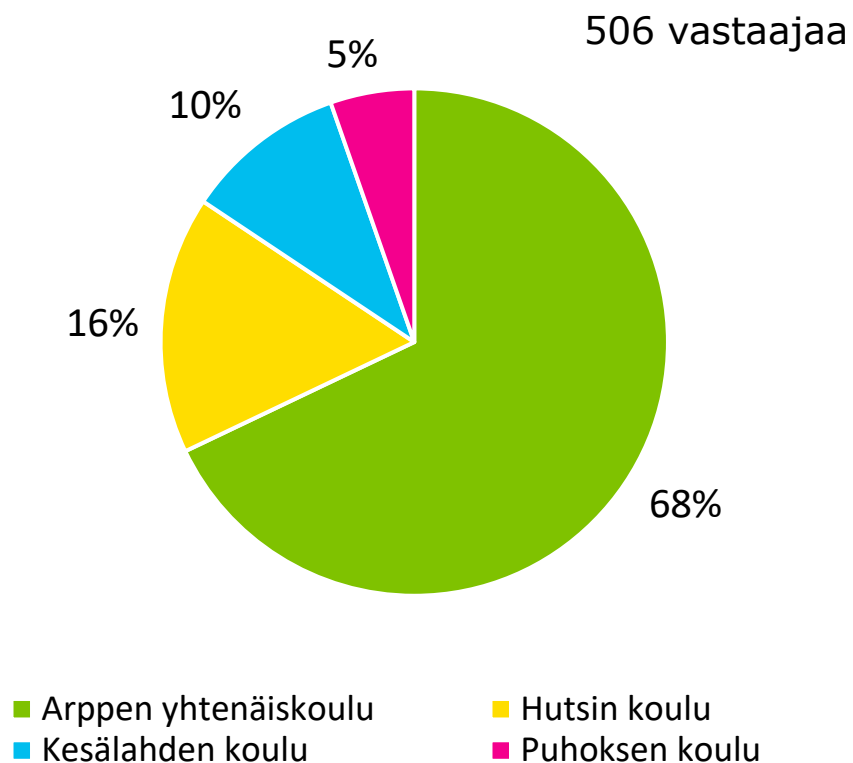
Kitee Itä-Suomen liikkumiskyselyssä 2020

Kitee osallistui Keski-Karjalan koulujen koulumatkakyselyn laajennukseen osana Itä-Suomen koulumatkakyselyä vuosina 2020–2021. Tämän laajennuksen tavoitteena oli minimoida koululaisten saattoliikenne Keski-Karjalan alueella.

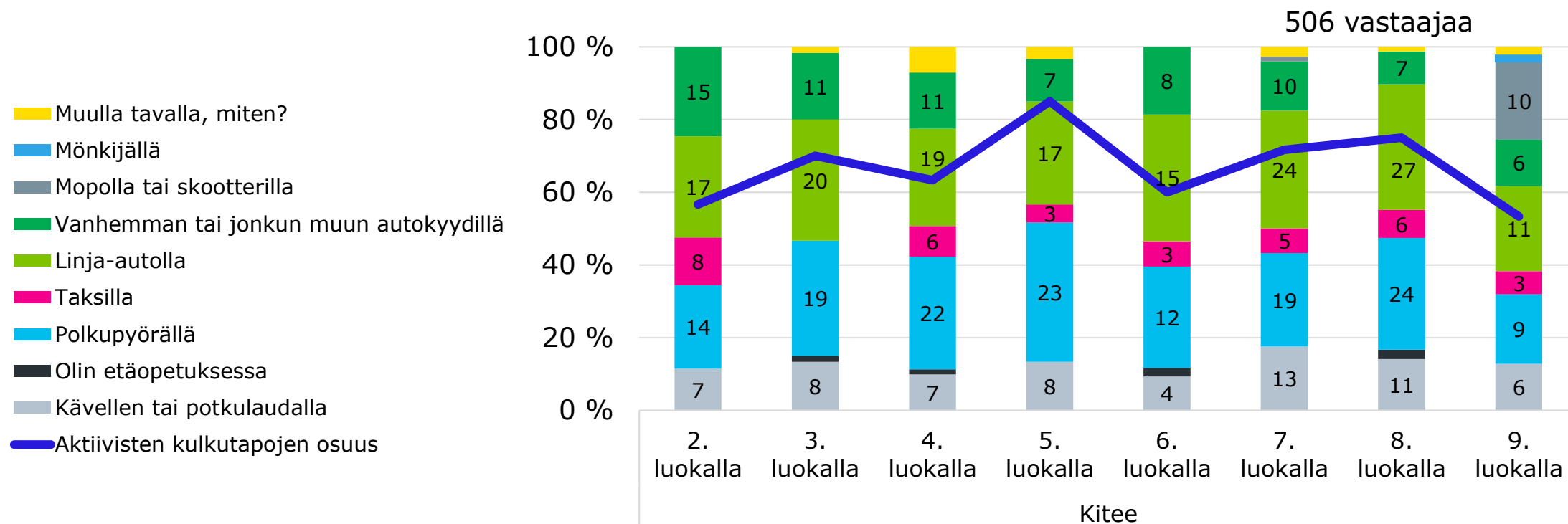
Kiteeltä vastauksia saatiin yhteensä 506, joka vastasi 61 % kaikista kyselyyn vastanneista. Kyselyyn vastasivat 2–9. luokkien oppilaat Kiteen kaikista peruskouluista. Viereinen kaavio kuvaa vastanneiden osuuksia koulujen oppilaista. Kyselyssä kartoitettiin koulumatkalla käytettyä kulkutapaa (todellisia matkoja), koulumatkan koettua turvallisuutta ja pyöräilykypärän ja heijastimen käyttöä.

Tässä osiossa esitetään keskeisimpiä havaintoja oppilaiden liikkumisesta Kiteellä 2020.

Kyselyyn vastanneiden osuudet kouluittain:

Kiteen oppilaiden kulkutavat luokka-asteittain kyselyn vastauspäivänä Itä-Suomen liikkumiskyselyssä 2020

Kyselyn vastauspäivän kulkumuodot antavat kuvan keväällä ja syksyllä tehdyistä matkoista. Kyselyn mukaan Kiteellä oppilaiden kulkumuodot eivät vaihteile suuresti eri luokka-asteiden kesken. Suurimmat erot löytyvät nuorempien ja vanhempien oppilaiden kesken. Toisella luokalla olevista suurempi osa kulki taksilla tai vanhempien kyydillä kuin muissa ikäluokissa. Vastaavasti yhdeksäsluokkalaisista vain 3 % kulki taksilla ja jopa 10 % mopolla tai skootterilla. Täysin aktiivisilla kulkumuodoilla, kävelen tai potkulaudalla ja polkupyörällä, tehtyjen matkojen osuus oli pienimmillään yhdeksäsluokkalaisilla (32 %), kakkosluokkalaisilla (34 %) ja kuudesluokkalaisilla (36 %).

Muutokset kulkutapaosuuksissa

Koululaisten kulkutapaosuuden kehittymistä on tässä kyselyssä tarkasteltu kolmen eri kyselyn avulla, joihin Kiteeltä saatiin vastauksia seuraavasti:

- **503 peruskouluikäistä** vastaajaa Itä-Suomen liikkumiskyselyssä 2020.
- **128 peruskouluikäistä** vastaajaa Itä-Suomen koulumatkakyselyssä 2023.
- **67 oppilaan huoltajan vastausta** Kiteen Fiksusti kouluun –huoltajakyselyssä.

Näiden lisäksi Kiteellä toteutettiin Fiksusti kouluun – oppilaskysely. Tuloksia tästä on esitetty edellisessä luvussa. Tätä kyselyä ei hyödynnetty seurannan vertailussa, koska kulkutapaosuuksia koskevien kysymysten asettelu erosi voimakkaasti vuosien 2020 ja 2023 kyselyistä.

Toisin kuin seurantaan valitut kyselyt, Fiksusti kouluun – oppilaskyselyn kautta vastaukset saatiin myös ainoastaan Arppen koulusta. Myös seurannassa hyödynnetty Fiksusti kouluun – huoltajakysely eroaa vastausvaihtoehdoiltaan kahdesta aiemmasta kyselystä, minkä lisäksi huoltajat ovat voineet valita maksimissaan kaksi pääsääntöistä kulkutapaa yhden sijaan.

Seurannassa hyödynnetyt kyselyt poikkeavat monelta osin toisistaan eikä kyselyiden vastauksista voi siten johtaa suoraviivaisia päätelmiä kulkutapaosuuksien kehittymisestä vuosien 2020-2024 aikana.

Eri kyselyitä tarkastelemalla on kuitenkin mahdollista saada suuntaa antavaa tietoa siitä, kuinka lasten ja nuorten kulkeminen kouluun on Kiteellä kehittynyt edellisten vuosien aikana. Kaikki tarkasteltavat kyselyt sisältävät lisäksi tietoa oppilaiden liikkumisesta erikseen syys-kevät-kaudella ja talvella.

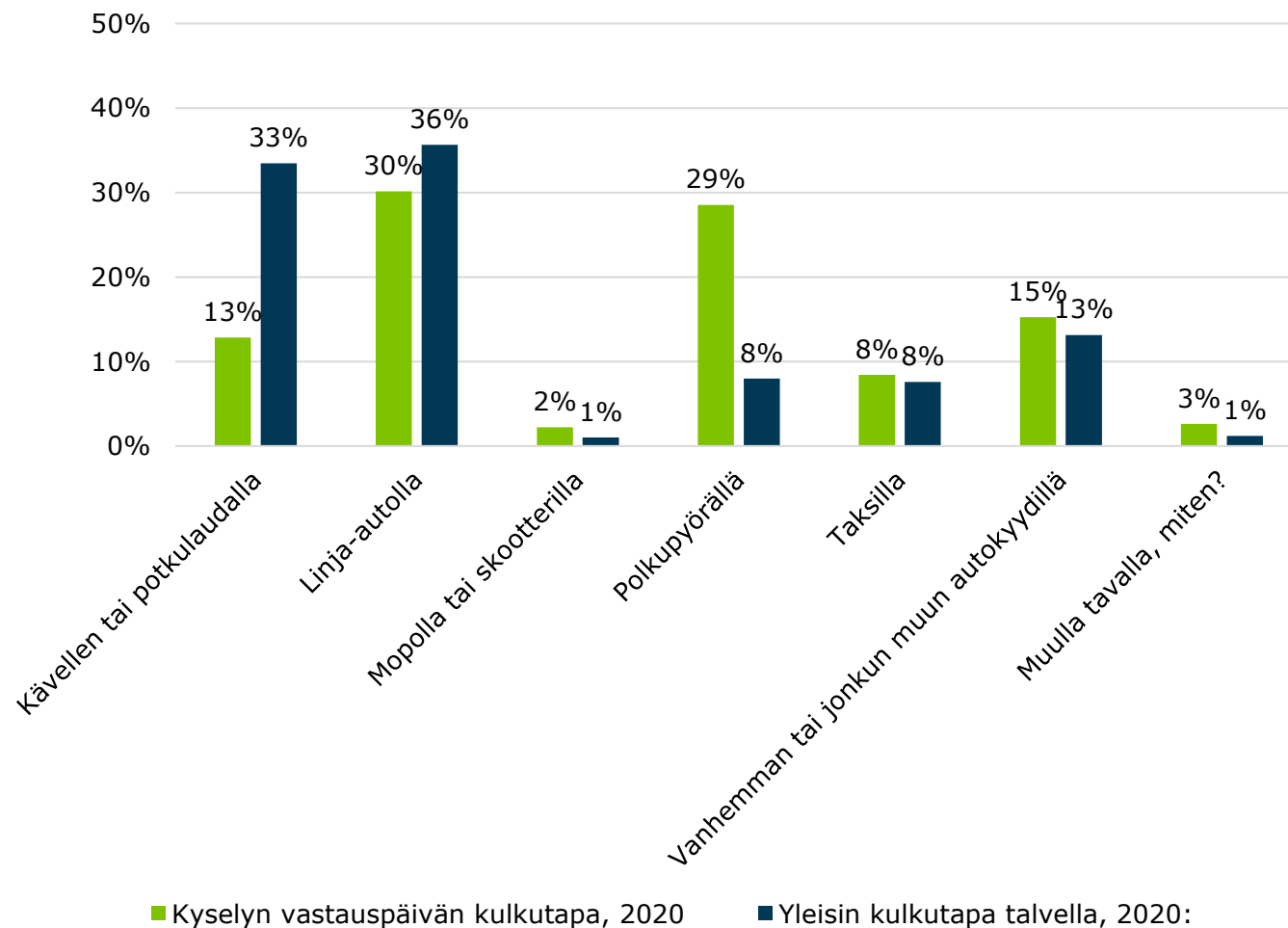
Kulutapaosuudet Kiteellä 2020, Itä-Suomen liikkumiskysely

503 vastaajaa Kiteeltä

Kyselyn vastauspäivänä, joka kuvasi syksyn ja kevään kulkutapavalintoja, suosituimmat kulkumuodot olivat linja-auto (30 %) ja pyöräily (29 %). Kävelen tai potkulaudalla oppilaista kulki 13 %.

Talviaikaan yleisin kulkumuoto oli edelleen linja-auto, jonka osuus oli 6 %-yksikköä suurempi kuin vastauspäivänä. Kävelyn osuus oli 20 %-yksikköä suurempi kuin vastauspäivänä. Pyöräilyn kulkutapaosuus laski talvella vastauspäivään verrattuna 21 %-yksikköä.

Taksilla ja vanhempien tai muiden kyydillä kulkevien määrä pysyi lähes ennallaan.

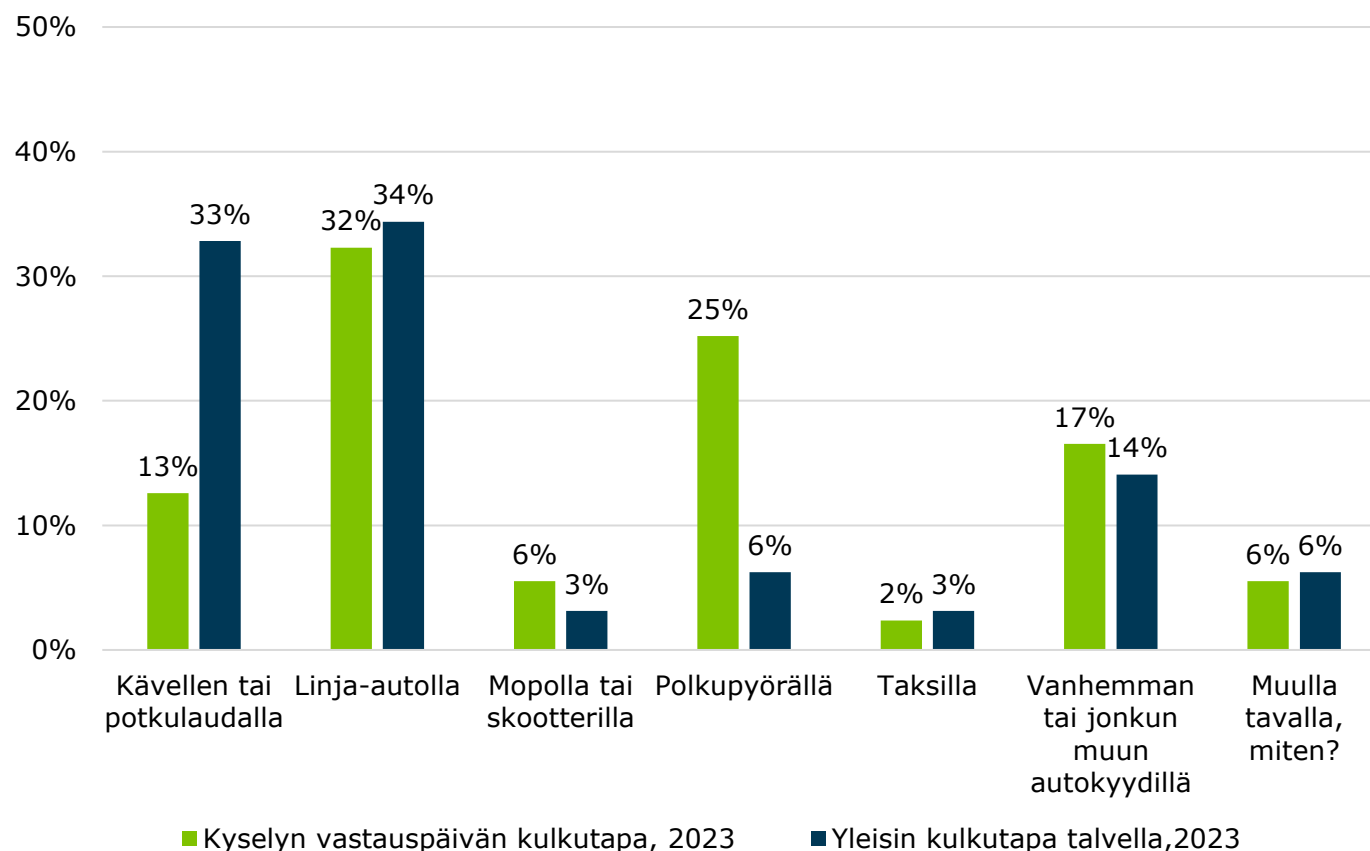
Kuljetaapaosuudet Kiteellä 2023, Itä-Suomen koulumatkakysely

Kyselyn vastauspäivänä suosituimmat kulkumuodot olivat Itä-Suomen liikkumiskyselyn tapaan linja-auto (32 %) ja pyöräily (25 %). Pyöräilyn osuus laski 4 %-yksikköä vuoden 2020 tuloksiin verrattuna, kun taas linja-auton osuus nousi 2 %-yksikköä. Mopon ja skootterin osuus kasvoi 4 %-yksikköä. Myös kyydillä kouluun saapuminen oli suositumpaa kuin vuonna 2020. Kävelen kouluun saapuvien osuuksissa ei tapahtunut muutoksia vuoden 2020 kyselyn tuloksiin verrattuna.

Talviaikaan yleisin kulkumuoto oli linja-auto, jonka osuus oli 6 %-yksikköä suurempi kuin vastauspäivänä. Kävelyn osuus kasvoi 33 %:iin. Talvella pyöräilyn suosio laskee merkittävästi vastauspäivään verrattuna, 21 %-yksikköä.

Linja-autolla, taksilla sekä vanhempien tai muiden kyydillä liikkuvien osuus pysyi lähes muuttumattomana talven ja muiden ajankohtien välillä.

128 vastaajaa Kiteeltä

Kyselyiden vertailu

- Erona aikaisemmin toteutettuihin koko Itä-Suomen laajuisiin liikkumiskyselyihin on, että Fiksusti kouluun huoltaja- ja oppilaiskyselyissä koulukuljetukset on erotettu omaksi vaihtoehdoksi. Aiemmissa kyselyissä tätä vastaavat vaihtoehdot olivat linja-auto ja taksi. Yhdistettyinä nämä kulkutapaosuudet ovat vaihdelleet vuosien 2020–2024 aikana keväisin ja syksyisin 34–40 %:n ja talvisin 37–46 %:n välillä.
- Fiksusti kouluun oppilas- ja huoltajakyselyiden tulosten perusteella henkilöautolla kulkevien määrä talviaikaan on korkeampi kuin kahden aiemman kyselyn perusteella. Tämä voi johtua siitä, että huoltajat ovat voineet valita 1–2 sopivaa kulkutapaa, kun taas aiemmissa kyselyissä oppilaat arvioivat kokonaisuudessaan kulkevansa vähemmän kyydittynä talvella kuin muuna ajankohtana. Huoltajakyselyn perusteella henkilöautolla kulkevien osuus talvisin on 7 %-yksikköä suurempi kuin muuna ajankohtana.

5. Koulukuljetukset ja kuljetusoppilaiden koulumatkat

Koulukuljetus- ja kuljetusoppilastarkastelu

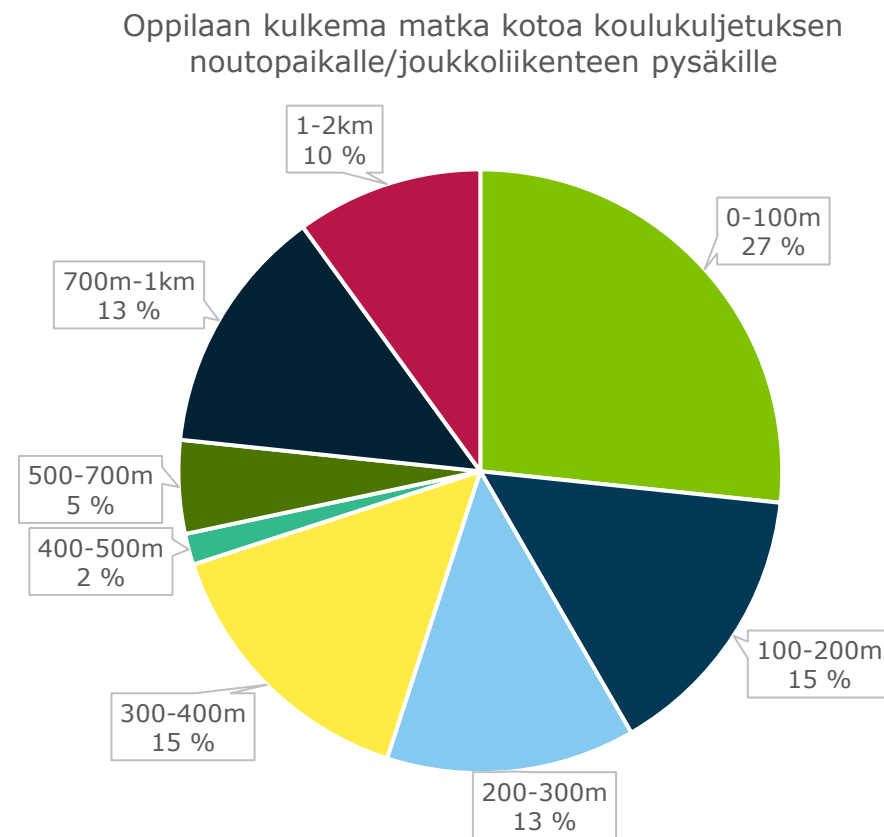
Työssä laadittiin kuljetusetuuden piiriissä olevien oppilaiden huoltajille suunnattu kysely, jonka avulla pyrittiin selvittämään kuljetusetuuden piirissä olevien oppilaiden noutopaikoille kulkemia matkapituuksia sekä aktiivisesti nouto- ja jättöpaikoille kuljettujen matkaosuuksien arvioitua sujuvuutta ja turvallisuutta. Lisäksi myös kuljettajien näkökulma turvallisuuden ja toimivuuden arvioinnissa huomioitiin laatimalla erillinen liikennöitsijäkysely, jolla kerättiin kuljettajilta palautetietoa kuljetusreittien ja kuljetusoppilaiden noutopaikkojen toimivuudesta sekä yleisesti uuden kuljetusten hankintakokonaisuuden koetusta onnistuneisuudesta.

Kuljetusoppilaskyselyyn vastanneiden huoltajien vastauksissa esiin nostetut turvattomuuden aiheuttajat oppilaan matkalla noutopaikalle koskivat esimerkiksi petoeläimiä, vilkasta tieliikennettä sekä jalankulku- ja pyöröilyväylien puutteita. Noutopaikalla ongelmiksi koettiin erityisesti kuljetusauton pysähtymiseen vaatiman tilan puute. Kuljettajat puolestaan korostivat sujuvan kuljetustarpeista viestimisen tärkeyttä huoltajien ja oppilaitosten sekä liikennöitsijöiden välillä. Kalustokapasiteetti arvioitiin osin ylimitoitetuksi, vaikka kuljetusmäärät ovat vastanneet pääosin ennakoitua. Myös sovittuihin jättöpaikkoihin liittyvää viestintää toivotaan lisättävän.

Koulukuljetusoppilaskysely – Kyselyyn vastaajat

Vastauksia 46 taloudesta koskien yhteensä 63 koulukuljetusreittiä (jos lapset käyttävät samaa kuljetusta, kysely täytettiin vain kerran)

- 44 % talouksista koulukuljetusta käytti yksi lapsi, 42 % kaksi lasta ja 13 % kolme tai enemmän
- Talouksista, joissa kuljetusta käytti useampi lapsi, 24 % käytettiin eri kuljetusreittiä ja 76 % samaa kuljetusta
- Vastaajia oli kaikista kouluista ja jokaiselta peruskoulun asteilta 1-9.

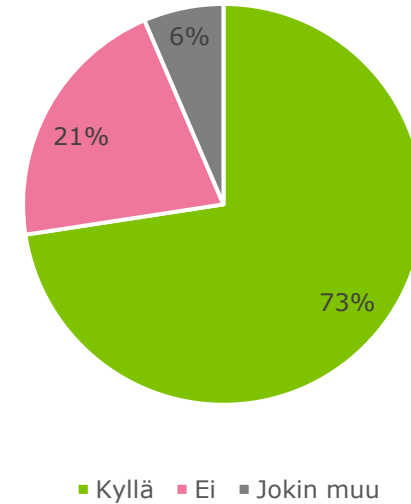
Koulukuljetusoppilaskysely - Turvallisuus

Nostoja turvattomuutta lisäävistä seikoista matkalla noutopaikalle:

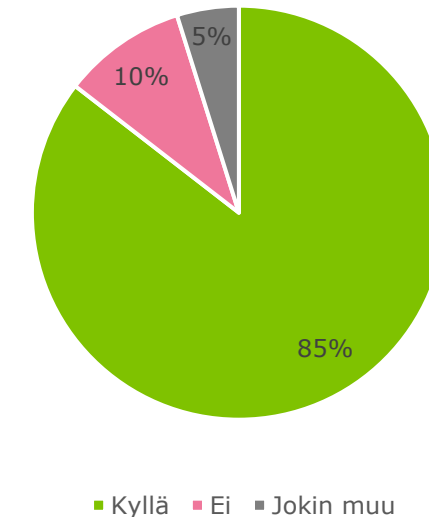
- 7 mainintaa turvattomuudesta petoeläinten takia
- Liikenne tai vilkkaan tien ylitys, 4 mainintaa
- Pimeys, 1 maininta
- Jalankulun ja pyöräliikenteen väylän puute, 1 maininta

Nostoja turvattomuutta lisäävistä seikoista noutopaikalla:

- Kuljetusautolla ei ole tilaa pysähtyä, jolloin se joutuu pysähtymään osittain tien puolelle (Muljulantie 56)
- Koululaiset joutuvat tielle joko autoon noustessa/poistuessa tai ylittämään tien pysäkille kulkiessaan
- Sääsuojan puute useammassa noutopaikassa
- Yksi vastaaja maininnut petoeläimet

Onko kodin lähellä oleva noutopaikka turvallinen ja toimiva?

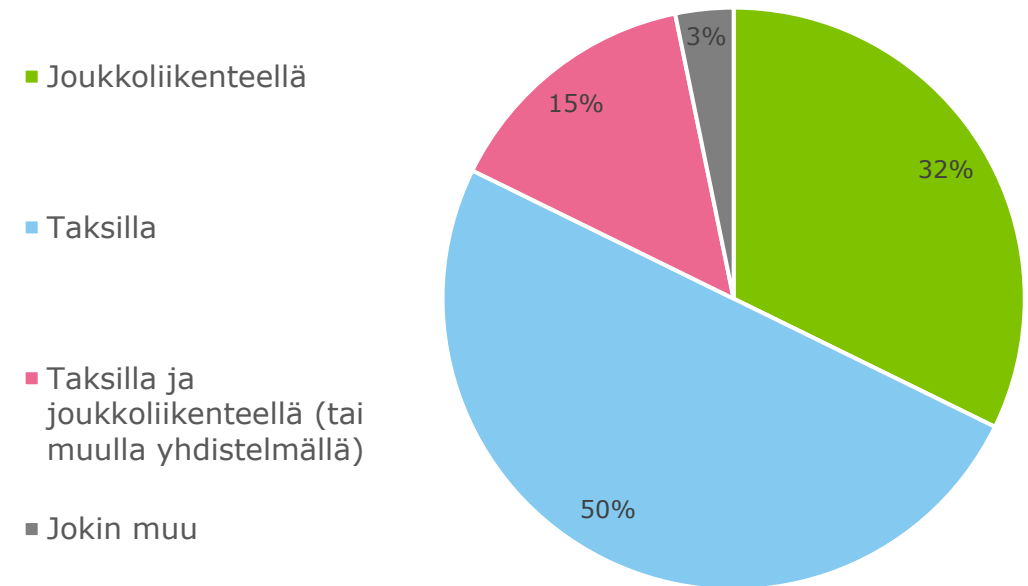

Koulukuljetusoppilaskysely - Sujuvuus

Niistä koululaisista, jotka vaihtavat liikennevälinettä, 89 % vaihdot sujuvat aina hyvin ja 11 % useimmiten hyvin. Yksikään ei ilmoittanut vaihtoehtoa, jossa vaihdot eivät useimmiten sujuisi.

Vastauksissa nostettiin esiin haasteellisena, että oppilaan koulumatkaan voi kulua yli tunti kulkutavan vaihdon takia, sillä taksin on odotettava joukkoliikennevälinettä, johon oppilas vaihtaa, ja sen jälkeen ajaa joukkoliikenteen perässä koululle. Kehitystoiveena esitetään, että koululainen voisi päästä taksilla suoraan koululle saakka.

Oppilaan kulkutapa kouluun

Koulukuljetusoppilaskysely - Näkemykset matkasta noutopaikalle

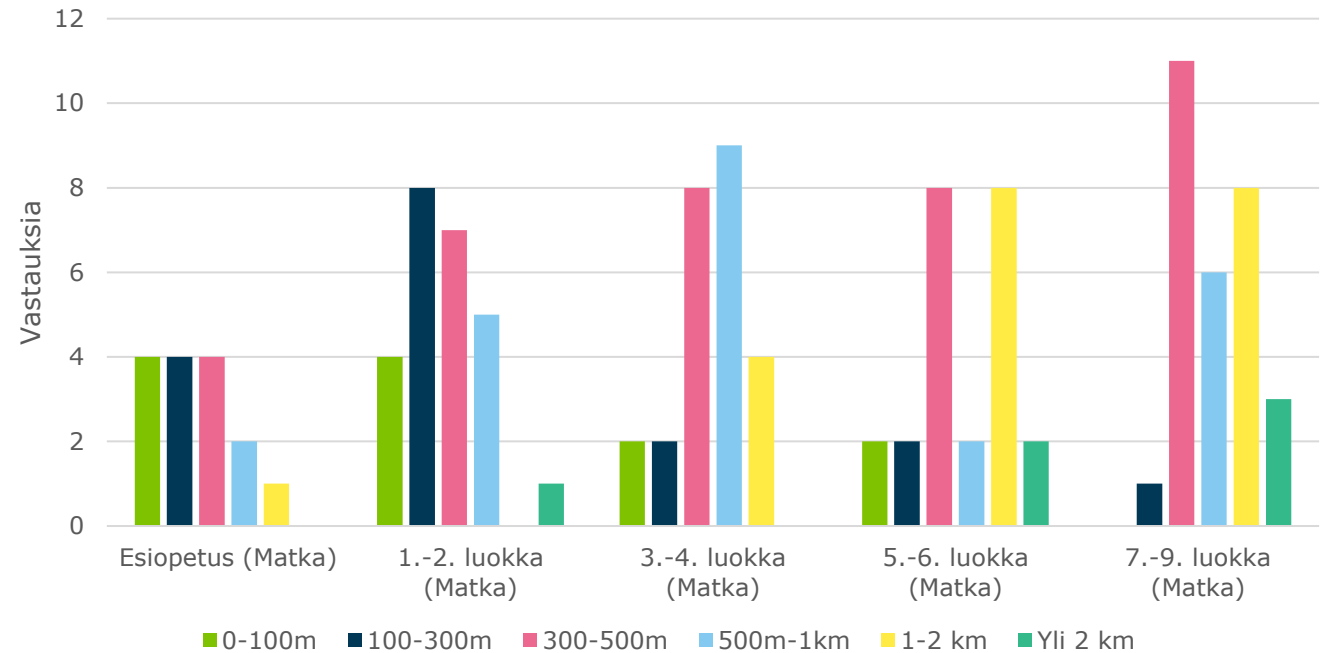
Arvioinnissa on huomioitu vain matkan pituus. Kaikissa tapauksissa reitti ei ole turvallinen kulkea, jolloin noutopaikan tulee sijaita lähempänä kotia.

Vastaajien ei tarvinnut vastata sopivan matkan pituudesta jokaiselle ikäryhmälle, minkä vuoksi tuloksia on eri määriä.

Huoltajien vastausten mukaan

- 1-2. luokkalaisille sopiva matka koulukuljetuksen noutopaikalle oli vastaajasta riippuen 100 metriä – 1 kilometri
- 3-9 luokkalaisten osalta valtaosa vastaajista oli sitä mieltä, että sopiva matka koulukuljetuksen noutopaikalle on 500 metrin ja 2 kilometrin välillä.

Huoltajan arvio sopivasta matkapituudesta koulukuljetusten noutopisteelle

Koulukuljetusoppilaskysely – Nostoja avoimesta palautteesta

- "Jos kiteelle saataisiin kevyenliikenteenväylä välille Kitee - Puhos. Lopettaisimme koulukyydityksen siihen paikkaan jolloin lapset kulkisivat pyöräillen kouluun."
- "Valitettavasti alueella ei ole turvallista noutopaikkaa kauempana kodistamme, koska Puhoksentien varsi on täynnä raskasta liikennettä. Ainoastaan, jos Puhoksentiellä olisi kevyenliikenteenväylä, kulkeminen kouluun olisi turvallisempaa, ja jopa saattaisi olla niin, että lapset voisivat selvitä ilman koulukyyteja ja kulkea itse kouluun."
- "Asuinalueellani ei ole hyvää keskitettyä noutopaikkaa. Kylätie on kapea, pimeä eikä piennarta ole. Erityisesti talvella kun auraus on mitä on, olisi kylätien varressa jalan kulkeminen lapsille vaarallista."
- "Kysehän on pimeydestä. Kun kyläteillä ei ole valoja eikä edes asutuksista tulevaa valoa, on tämä se ongelma. Ei pieni koululaine uskalla yksin pimeässä kulkea VARSINKIN tämän susiongelman äärellä. Tosi hieno ajatus liikunnan lisääminen mutta tämä ei ole se keino että laitetaan taksipysäkit kauemmas ajattelematta muita asiaan liittyviä asioita. Se, että pieni ei uskalla kävellä yksin niin silloinhan vanhemmat joutuvat viemään ja omatoimisuus katoaa entisestään ja arjesta tehdään vaikeampaa."
- "Tässä täytyy ymmärtää, että jos noutopaikkaa siirretään kauemmaksi, tarkoittaa se esimerkiksi sitä, että lapsi lähtee kävelemään pimeään klo 6.45 jos taksi tulee 7.15 , ja koulu alkaa 8.30."
- "Ja tuo koulukuljetukseen kulkemisen matkan arvioinnin tein ajatellen, että on todellakin turvallinen tie ja katuvalot. Meillä näitä ei ole. Ja jos ei tarvitsisi käyttää taksia/joukkoliikennettä ollenkaan, niin mielestäni jo isomman koululaisen itsenäinen kulkeminen voisi olla pidempikin, ehkä jotain 3 km."

Liikennöitsijäkysely

Syksyllä 2024 laadittiin Kiteen alueen koulukuljetuksista vastaaville liikennöitsijöille palautekysely, jonka tarkoituksena oli kartoittaa syksyllä 2024 alkaneiden koulukuljetussopimusten mukaisten kuljetusten koettua onnistumista. Palautetta kerättiin muun muassa kuljetusreittien toimivuudesta sekä kuljetuksia koskevista toimintamalleista. Palautteen lisäksi kyselyssä liikennöitsijöiden edustajilla oli mahdollista esittää myös toimenpide-ehdotuksia kuljetuspalveluiden sujuvuuden ja tehokkuuden parantamiseksi. Kyselyyn vastasi 8 Kiteen alueen koulukuljetuksista vastaavien liikennöitsijöiden edustajaa.

- Liikennöitsijöiden vastausten perusteella liikennöitävien kuljetusreittien kokonaisajoaika ensimmäisen noudettavan oppilaan noutopisteeltä kohdekouluun vaihtelee noin puolesta tunnista 1,5 tuntiin.
- Vastaajien mukaan kuljetustarpeiden tiedon välittyminen ja yhteistyö kuljetustarpeita ilmoittavien huoltajien ja/tai oppilaitosten kanssa sujuu pääpiirteissään hyvin. Vain yksi vastaajista ilmoitti tiedonkulussa olevan ajoittain haasteita
- Kehitysehdotuksena nostettiin esille, että huoltajien yhteystiedot pitäisi olla kuljetusliikenteestä vastaavan yrityksen hallussa, jos näin ei vielä ole.
- Vastaajia pyydettiin arvioimaan käytössä olevan kalustokapasiteetin tarkoituksenmukaisuutta suhteessa kuljetustarpeeseen. Osa vastaajista nosti esille, että kalusto on osin ylimitoitettu.

Liikennöitsijäkysely

- Vastaajien mukaan liikennöinti- ja kuljetusmäärät ovat vastanneet pääpiirteissään ennakoitua, vaikka pieniä muutoksia on saattanut kohdistua yksittäisiin reitteihin. Ainakin yksi kilpailutettu reitti on jätetty ajo-ohjelmasta kokonaan pois, mikä on saattanut osin vaikuttaa arvioituun kaluston ylimitoittamiseen joidenkin reittien osalta.
- Liikennöintiin liittyvien mahdollisten yllättävien muutosten osalta esiin nostettiin petokuljetukset.
- Nykyisiin nouto- ja jättöpaikkoihin liittyvät järjestelyt arvioitiin pääpiirteissään toimiviksi, mutta Puhoksen koululla on säännöllisesti autopysäköintiä kuljetusliikenteelle varatuilla pysäköintipaikoilla. Puhoksen osalta nostettiin myös esille, että iltapäiväkuljetusten osalta toivotaan tehostettavan kuljetettavien oppilaiden saattamista kuljetusautoon. Kuljettajille suunnattua sovittuihin jättösijainteihin liittyvää viestintää toivotaan myös lisäävän (ajoittaisia poikkeamia sovituista jättösijainneista).
- Yleisenä kehitystoiveena nostettiin esille, että hankintakilpailutuksessa olisi hyvä tarkastella huomattavasti nykyistä enemmän muita tekijöitä hinnoittelun ohella.

6. Koululaisten liikkumisen lisääminen ja kuljetusoppilaiden tarpeiden huomiointi -kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsaus 1/3

Tässä työssä tarkasteltiin koulukuljetusoppilaiden aktiivisen liikkumisen näkökulmasta selvityksiä muissa kunnissa toteutetuista kestävästä liikkumisen edistämisen hankkeista. Esimerkkien mukaisten toimintamallien ja muun muassa kansallisen *STYLE Liikunnallinen elämäntapa kestävä kasvun aikaansaajana* -tutkimusten yhteistarkastelun pohjalta laadittiin esitys tavoista, joilla pyritään lisäämään liikunnan määrää sekä edistämään siirtymistä auton käytöstä kestäviin kulkutapoihin, kuten kävelyyn ja pyöräilyyn.

Tarkastelun pohjalta on laadittu tiivis listaus suosituksista, joilla voidaan lisätä koululaisten liikkumista yleisesti sekä huomioida koulukuljetusoppilaiden tarpeet.

Keskeisiä asioita ovat:

- Terveellisen elämän hyötyjen johdonmukainen edistäminen läpi oppiaineiden.
- Koulun ulkopuolisten kerhojen järjestäminen aktiviteetteja varten.
- Polkupyöräpysäköinnin järjestäminen, kävely-/pyöräilybussien käyttö, pysäköinti-/saattopaikkojen rajoittaminen ja turvallisten koulumatkareittien luominen.
- Kampanjat pyöräilyn ja kävelyn edistämiseksi koulumatkoilla.
- Polkupyöräkoulutuksen jatkuva kannustus ja edistäminen kaikille lapsille.

Kirjallisuuskatsaus 2/3

Älykkäät ratkaisut: Hyödynnetään teknologiaa paremmin suunnitellaksemme ja hallitaksemme liikennejärjestelmää ja parantaaksemme käyttäjäkokemusta.

Integroida kestävän matkustamisen aktiviteetit opetussuunnitelman eri osa-alueille.

- Osallista oppilaat nykyisen koulumatkakäytännön seurannassa ja mahdollisten ratkaisujen tunnistamisessa.
- Etsi tapoja liittää koulumatkasuunnitelma opetussuunnitelman eri osa-alueisiin.
- Etsi muita linkkejä kestävään matkustamiseen aiheena opetussuunnitelman eri osa-alueilla.
- Osoita tukea terveiden koulujen aloitteelle kannustamalla terveellisiin tapoihin matkustaa kouluun.

Löydä tapoja osallistaa oppilaita, jotka ovat pakotettuja matkustamaan autolla.

- "Park and stride" -järjestelmät kannustavat vanhempia pysäköimään hieman kauemmaksi koulusta ja kävelemään loppumatkan.
- Näitä järjestelmiä voidaan perustaa paikallisista pysäköintialueista, supermarketeista ja virkistyskeskuksista, joista on kätevä ja turvallinen kulkureitti kouluun.
- Oppilaat voivat olla keskeisessä roolissa kannustamassa vanhempia osallistumaan ja pyytämässä organisaatioilta tilojen käyttöä.
- Kannusta auton yhteiskäyttöä "postinumero-aamukahvien" avulla, jotta vanhemmat voivat tunnistaa muita, jotka tekevät samanlaisia matkoja.

Kirjallisuuskatsaus 3/3

Kävelykoulutus

Kävelykoulutus on suunnattu 7-8-vuotiaille lapsille (3. luokka), tarjoten heille käytännön liikenneturvallisuustaitoja ja valmistellen heitä itsenäiseen matkustamiseen tulevaisuudessa sekä hyödyntäen heidän henkilökohtaista terveyttään ja hyvinvointiaan ymmärtämällä aktiivisen koulumatkustamisen hyödyt. Järjestäjänä liikenneturvallisuudesta vastaava taho, esimerkiksi poliisi ja aktiivista liikkumista edistävä kolmannen sektorin toimija.

Tämä kurssi voi kattaa seuraavia oppimisteemoja:

- **Kävelykoodi**
- **Liikennemerkkit ja suojatiet**
- **Turvallisempien ja turvattomien tienylityskohtien tunnistaminen**
- **Kuinka ylittää tie pysäköityjen autojen välistä**
- **Aktiivisen liikkumisen hyödyt**

Tämä mahdollinen muutos koulumatkan kulkutavassa vaikuttaa suoraan hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen ja nuorten terveyden, hyvinvoinnin ja elämänlaadun parantamiseen

Lähteet, kirjallisuus

Bradford Council, Kestävä koulumatka –strategia. [Sustainable travel to school strategy | Bradford Council](#) 15.10.2024

Haringey Council, Kestävien koulumatkatapojen strategia. [haringey smots parents summary.pdf](#) 16.10.2014

Barnsley Council, Kestävien koulumatkojen strategia. [Sustainable school travel](#) 16.10.2024

Norfolk Coucil, Kestävä koulumatka –strategia. [Norfolk sustainable school travel strategy - Norfolk County Council](#) 14.10.2024

Surrey Council, Kestävien koulumatkatapojen strategia. [Sustainable Modes of Travel to School Strategy \(SMOTSS\) - Surrey County Council](#) 14.10.2024

Medway Council, Kestävä koulumatka –strategia. [Medway Sustainable School Travel Strategy | Medway Council](#) 17.10.2024